

Baktiar-Tierto Zilan
Baniba-Atoko Woledzi
Bicer Hamit
Sertcanli Jasmina

Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosionomi (AMK), 210 op
Varhaiskasvatuksen opettajan virkakelpoisuus
Opinnäytetyö, 2022

LASTEN JA AIKUISTEN KOKEMUKSIA KASVO- SUOJAIMIEN KÄYTÖSTÄ VARHAISKASVATUK- SESSA

TIIVISTELMÄ

Baktiar-Tierto Zilan, Baniba-Atoko Woledzi, Bicer Hamit, Sertcanli Jasmina
Lasten ja aikuisten kokemuksia kasvosuojaimien käytöstä varhaiskasvatuksessa
53 sivua, 4 liitettä
Syksy 2022
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosionomi (AMK), Varhaiskasvatuksen opettajan virkakelpoisuus

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää varhaiskasvatuksen kasvattajien, lasten ja heidän huoltajiensa kokemuksia varhaiskasvatuksen kasvattajien kasvosuojaimien käytöstä. Tavoitteena oli, että yhteistyökumppanimme sekä muut varhaiskasvatusyksiköt voisivat hyödyntää opinnäytetyömme tuloksia päätöksenteossa. Opinnäytetyömme yhteistyökumppanina toimi eräs Helsingin kaupungin varhaiskasvatusyksikkö.

Opinnäytetyömme on tutkimuspainotteinen ja se toteutettiin käyttämällä laadullisia menetelmiä. Aineistonkeruumenetelminä käytettiin haastattelua ja kyselylomakkeita, joihin koottiin avoimia kysymyksiä ja monivalintakysymyksiä. Varhaiskasvatuksen kasvattajille sekä lasten huoltajille laadittiin kyselylomakkeet ja lapsille haastattelulomake. Lasten haastattelujen ja niihin liittyvän toimintatuokion toteuttaminen ulkoistettiin yhteistyötahollemme covid-19-taudin tuomista rajoituksista johtuen.

Aineisto analysoitiin käyttämällä teema-analyysia. Saadut vastaukset pelkistettiin yhtenäiseen muotoon, jonka jälkeen ne kategorisoitiin alateemoiksi ja pääteemoiksi ennen yleiskäsitteiden muodostamista. Tutkimustuloksista selvisi, että varhaiskasvatuksen kasvattajien käyttäessä kasvosuojaimia vuorovaikutus lapsiin ja aikuisiin oli vaikeutunut. Varhaiskasvatuksen kasvattajat olivat käyttäneet erilaisia nonverbaalisen viestinnän muotoja kommunikoidessaan lasten kanssa kasvosuojaimet kasvoilla. Varhaiskasvatuksen kasvattajat noudattivat kasvosuojainsuosituksia ja sopeutuivat niiden käyttöön varhaiskasvatuksen toimintaympäristössä, vaikka kasvosuojaimien käyttö kuormitti työntekoa ja hyvinvointia.

Lasten huoltajien kokemukset ja mielipiteet kasvattajien kasvosuojaimien käytöstä varhaiskasvatuksessa olivat lähes yksimielisiä. Suurin osa lasten huoltajista kannatti kasvosuojaimien käyttöä covid-19-taudin leviämisen ehkäisemiseksi varhaiskasvatuksessa. Lasten kokemukset aikuisten kasvosuojaimien käytöstä varhaiskasvatuksessa olivat positiivisia.

Avainsanat: Covid-19, varhaiskasvatus, kasvosuojaimet

ABSTRACT

Baktiar-Tierto Zilan, Baniba-Atoko Woledzi, Bicer Hamit and Sertcanli Jasmina
Children's and adults' experiences of using face masks in early childhood education and care

53 pages, 4 appendices

Autumn 2022

Diaconia University of Applied Sciences

Bachelor's Degree Programme in Social Services

Early Childhood Education and Care

Bachelor of Social Services

The purpose of this thesis was to gather and analyze early childhood education and care (ECEC) educators', children's, and their guardians' experiences of the use of face masks by ECEC personnel. The objective was to provide the thesis cooperation partner and other ECEC units supporting information for decision-making. Our thesis cooperation partner was a Helsinki municipal day care centre.

This is a research-oriented thesis and was produced using qualitative research methods. Interviews and questionnaires were used to collect data through open and multiple-choice questions. Questionnaires were formulated for the ECEC educators and the children's guardians, and an interview form was compiled for the children. The children's interviews and the accompanying children's activity was performed solely by the thesis cooperation partner due to Coronavirus disease (COVID-19) related health and safety restrictions.

The collected data was analysed using thematic analysis. The received responses were condensed into a unified form and categorized into sub-themes and main themes before forming general concepts. The research results revealed that when the ECEC educators used face masks, interaction with children and adults became more difficult. The educators had resorted to using different forms of nonverbal communication when communicating with children while wearing face masks.

The children's guardians' experiences and opinions regarding the use of face masks in ECEC were almost unanimous. Most of the children's guardians were in favor of face masks to prevent the spread of the COVID-19 disease in early childhood education and care. The children's experiences of the use of face masks by adults in ECEC were positive. ECEC professionals followed the health and safety recommendations and adapted to the use of face masks in the ECEC environment, even though the use of face masks did burden work and well-being.

Keywords: Covid-19, early childhood education and care, face masks

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 COVID-19-PANDEMIA JA SEN VAIKUTUKSET	
VARHAISKASVATUSTYÖHÖN.....	6
2.1 Covid-19 ja kasvosuojaimien käyttö varhaiskasvatuksessa.....	6
2.2 Varhaiskasvatus ja lapsen varhaiskasvatuksesta vastaavat henkilöt.....	8
3 LASTEN JA KASVATTAJIEN VÄLISEEN VUOROVAIKUTUKSEEN	
VAIKUTTAVAT TEKIJÄT VARHAISKASVATUKSESSA	10
3.1 Lapsen ja kasvattajan välisen vuorovaikutuksen osatekijöistä	10
3.2 Nonverbaalisen viestinnän merkitys varhaiskasvatuksessa	11
4 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET	14
5 TUTKIMUSYMPÄRISTÖ JA TYÖELÄMÄTAHO	16
6 AINEISTON KERUU, AINEISTO SEKÄ AINEISTON ANALYYSI.....	17
6.1 Aineiston keruu.....	17
6.2 Aineisto ja aineiston analyysi	20
7 TUTKIMUSTULOKSET	23
7.1 Huoltajien kyselylomakkeen kysymykset ja tulokset.....	23
7.1.1 Mitä mieltä olet kasvattajien kasvosuojaimien käytöstä varhaiskasvatuksessa?	
.....	23
7.1.2 Miten lapsesi on reagoinut aikuisten kasvosuojaimien käyttöön?	25
7.1.3 Oletteko käyneet keskustelua lapsen kanssa kasvosuojaimien käytöstä? ..	26
7.1.4 Millä tavalla kasvosuojaimien käyttö on vaikuttanut sinun ja henkilökunnan	
väliseen kommunikaatioon?	27
7.1.5 Jatkaisitteko itse kasvosuojaimien käyttöä, vaikka siitä luovuttaisiin	
varhaiskasvatuksessa?	29
7.2 Kasvattajien kyselylomakkeen kysymykset ja tulokset.....	31

7.2.1 Miten mielestänne kasvosuojaimien käyttö on vaikuttanut päivähoidon arkeen?.....	31
7.2.2 Miten kasvosuojaimien käyttö on vaikuttanut vuorovaikutukseesi lapsen kanssa?.....	32
7.2.3 Miten eri ikäiset lapset ovat reagoineet kasvosuojaimien käyttöön päivähoidossa?.....	33
7.2.4 Miten varmistat, että viestisi välittyvät lapsille kasvosuojain kasvoilla?... 34	
7.2.5 Mikä seuraavista vaihtoehtoista on korostunut viestinnässäsi kasvosuojaimen käytön aikana ja miksi?	35
7.3 Lasten haastattelun kysymykset ja tulokset	37
7.3.1 Haluatko, että aikuisella on kasvomaski naamalla vai ilman maskia?.....	37
7.3.2 Miltä sinusta tuntuu nähdä aikuiset kasvomaski naamalla?	38
7.3.3 Mitä mieltä olet kasvomaskeista?.....	39
7.3.4 Mistä tiedät, millainen tunne aikuisella on kasvomaski naamalla?.....	40
7.3.5 Tahtoisitko käyttää itse kasvomaskia?	41
8 TUTKIMUSLUVAT, EETTISET NÄKÖKOHDAT JA LUOTETTAVUUS.....	43
8.1 Tutkimusluvut ja eettiset näkökohdat	43
8.2 Luotettavuus.....	45
9 JOHTOPÄÄTÖKSET	48
10 POHDINTA	50
11 YHTEISTYÖ JA AMMATILLINEN KASVU	53
LÄHTEET.....	54
LIITE 1 LUPA LAPSENI OSALLISTUMISESTA TUTKIMUSHAASTATTELUUN	59
LIITE 2 KYSELYLOMAKE KASVATTAJILLE.....	60
LIITE 3 KYSELYLOMAKE HUOLTAJILLE.....	61
LIITE 4 HAASTATTELUKYSYMYKSET LAPSILLE.....	62

1 JOHDANTO

Maailmanlaajuinen covid-19-pandemia on vaikuttanut elämämme jokaiseen osaluokkaan tavalla tai toisella. Covid-19-pandemialla on ollut negatiivisia vaikutuksia erityisesti lasten ja nuorten hyvinvointiin ja kehitykseen. Koronakriisi on aiheuttanut lapsissa muun muassa turvattomuuden ja epävarmuuden tunteita sekä ahdistusta. Poikkeustilanteen aikana myös aikuisten hyvinvointi on ollut koetuksella, minkä takia vanhemmilla ei ole ollut resursseja tukea lastensa hyvinvointia kokonaisvaltaisesti. (Valtioneuvosto, 2021, s. 9.)

Covid-19-tauti on tuonut mukanaan pysyviä muutoksia muun muassa varhaiskasvatuksessa järjestettävään toimintaan. Myös varhaiskasvatuksessa suositellaan noudattamaan Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen antamia valtakunnallisia suosituksia ja ohjeita, kuten kasvosuojaimien käyttöä, turvavälien eli riittävien etäisyyksien pitämistä toiseen henkilöön sekä hyvää käsi- ja yskimishygieniaa. Varhaiskasvatuksen toimintaan ei tulisi myöskään osallistua, mikäli henkilöllä esiintyy covid-19-oireita. (Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos, 2022.)

Tässä opinnäytetyössä käsittelemme varhaiskasvatusikäisten lasten, varhaiskasvatushenkilökunnan sekä lasten huoltajien kokemuksia varhaiskasvatushenkilökunnan kasvosuojaimien käytöstä. Aiheemme valintaan vaikutti tutkitun teorian niukkuus varhaiskasvatuksen kasvattajien kasvosuojaimien käytön kokemuksista suhteessa lapsiin ja lasten huoltajiin. Halusimme antaa myös lapsille oikeuden, tilaisuuden sekä mahdollisuuden tulla kuulluiksi ja nähdyiksi tämän maailmanlaajuisen pandemian alla.

Opinnäytetyömme tutkimusosuuden lähestymistapa oli laadullinen. Käytimme opinnäytetyömme tiedonkeruumenetelminä haastattelua ja kyselylomakkeita. Teimme haastattelut varhaiskasvatusikäisille lapsille ja kyselylomakkeet varhaiskasvatuksen kasvattajille ja lasten huoltajille. Lapsille suunnatut haastattelut toteutettiin varhaiskasvatusyksikössä. Opinnäytetyömme tavoitteena oli tuoda tietoisuuteen lasten, kasvattajien ja huoltajien kokemuksia. Näin halusimme tukea

alan ammattilaisia päätöksenteossa koskien kasvosuojaimien käyttöönottoa varhaiskasvatuksessa. Yhteistyötahonamme toimi eräs Helsingin kaupungin varhaiskasvatusyksikkö.

2 COVID-19-PANDEMIA JA SEN VAIKUTUKSET VARHAISKASVATUSTYÖHÖN

2.1 Covid-19 ja kasvosuojaimien käyttö varhaiskasvatuksessa

Kiinassa todettiin joulukuussa 2019 keuhkokuumeetapauksia, joiden aiheuttajaksi varmistui uusi, aiemmin tuntematon koronavirus, SARS-CoV-2. Uusi koronavirus nimettiin sen sukulaisviruksen, SARS-koronaviruksen mukaisesti. Uuden koronaviruksen aiheuttamaa tautia kutsutaan nimellä covid-19, joka tulee sanoista corona, virus ja disease. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, 2021.)

Maailman terveysjärjestö eli WHO (World Health Organization) julisti koronavirusepidemian pandemiaksi 11. maaliskuuta 2020. Pandemia tarkoittaa sanana kirjaimellisesti sitä, että tarttuva tauti on levinnyt koko maailmaan. Tässä tapauksessa kyseessä oleva covid-19 on levinnyt Aasiaan, Eurooppaan, Pohjois-Amerikkaan, Etelä-Amerikkaan, Australiaan ja Afrikkaan. (Airaksinen & Kaatra, 2021.) Covid-19 rantautui Suomeen 24.1.2020 turistin mukana (Kajander, 2020).

Covid-19 tarttuu pisaratartuntana esimerkiksi henkilön yskiessä, aivastaessa tai puhuessa. Kasvosuojaimien avulla pyritään vähentämään tartuntoja estämällä pisaroiden leviämistä ympäristöön. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, 2021.) Kasvosuojaimia voi valmistaa itse tai ostaa kaupoista ja niiden materiaalit vaihtelevat kankaista muihin materiaaleihin. Kasvosuojaimia ei luokitella hengityssuojaimiksi eivätkä ne suojaa käyttäjäänsä täysin hengitystieinfektioilta. Kasvosuojaimet saavuttavat parhaimman tehon silloin, kun mahdollisimman moni käyttää kasvosuojaimia oikeaoppisesti. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, 2021.) Kasvosuojaimet peittävät käyttäjänsä suun ja nenän alueen.

Kuva 1. Kankaasta valmistettu kasvosuojain

Kuva 2. Kirurginen kasvosuojain

Covid-19-pandemia toi kasvosuojaimet varhaiskasvatukseen. Varhaiskasvatuksessa noudatetaan kansallisia Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen, Opetushallituksen sekä alueellisen hyvinvointiyhtymän ohjeita tartuntojen välttämiseksi. Varhaiskasvatuksen kasvosuojainsuositukset astuivat voimaan pääkaupunkiseudun varhaiskasvatusyksiköissä 23.11.2020. Suositus koski kaikkia varhaiskasvatusyksiköiden työntekijöitä sekä lasten huoltajia, jotka vierailivat päiväkodin sisätiloissa. (Siitonen, 2020.)

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos vastaa ensisijaisesti kasvosuojainsuosituksista. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen lisäksi alueelliset toimintavaltaiset viranomaiset, eri organisaatiot sekä työnantajat voivat antaa täydentäviä kasvosuojainsuosituksia (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, 2021). Helsingin kaupungin kasvosuojainsuositus poistui varhaiskasvatuksessa 25.10.2021 (Helsingin kaupunki, 2021). Tätä raporttia kirjoitettaessa, syyskuussa 2022, vahvan kasvosuojainsuosituksen käyttöönotto on covid-19-tartuntariskien kehityksen mukaisesti vaihtelevaa.

2.2 Varhaiskasvatus ja lapsen varhaiskasvatuksesta vastaavat henkilöt

Varhaiskasvatus on lapsen suunnitelmallinen ja tavoitteellinen kasvatuksen, opetuksen sekä hoidon muodostama kokonaisuus, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka. Varhaiskasvatusta säätelevät muun muassa varhaiskasvatuslaki, varhaiskasvatussuunnitelman perusteet sekä paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat. (Opetushallitus, 2022, s. 1–5.)

Varhaiskasvatuslain (L 540/2018) tavoitteena on muun muassa edistää jokaisen lapsen iän ja kehityksen mukaista kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä, terveyttä sekä hyvinvointia. Tavoitteena on kehittää lapsen yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja, edistää lapsen toimimista vertaisryhmässä sekä ohjata eettisesti vastuulliseen ja kestävään toimintaan, toisten ihmisten kunnioittamiseen ja yhteiskunnan jäsenyyteen. Varhaiskasvatuksessa tähdätään siihen, että toimitaan yhdessä lapsen sekä lapsen vanhemman tai muun huoltajan kanssa lapsen tasapainoisen

kehityksen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin parhaaksi sekä tuetaan lapsen vanhempaa tai muuta huoltajaa kasvatustyössä. Varhaiskasvatuksen toimintamuotoja ovat; päiväkotitoiminta, jota järjestetään päiväkodissa, perhepäivähoito, jota järjestetään perhepäivähoitajan kodissa tai ryhmäperhepäiväkodissa, sekä avoin varhaiskasvatustoiminta, jota järjestetään toimintaan soveltuvassa paikassa. (L 540/2018.)

Varhaiskasvatuksen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista säädetään varhaiskasvatuslaissa (L 540/2018). Varhaiskasvatushenkilöstön ammattinimikkeitä ovat muun muassa varhaiskasvatuksen opettaja, varhaiskasvatuksen sosionomi, varhaiskasvatuksen lastenhoitaja sekä varhaiskasvatuksen erityisopettaja. Varhaiskasvatuksen henkilöstön tehtävänä on luoda luottamuksellinen suhde lapseen sekä positiivinen suhde ympäristöön ja muihin aikuisiin. Varhaiskasvatuksen henkilöstön tehtävänä on myös tukea lapsen vuorovaikutustaitojen kehitystä. (Opetushallitus, 2022, s. 10, 44.) Opinnäytetyössämme käytämme sanoja varhaiskasvatuksen kasvattaja tai kasvattaja kuvaamaan varhaiskasvatuksen henkilöstöä, jotka vastaavat lapsen hoidosta ja kasvatuksesta päivähoitoryhmässä.

Lapsen huoltajalla on ensisijainen vastuu lapsen kasvatuksesta ja huolenpidosta. Lastensuojelulaissa on säädetty, että lapsen huoltaja vastaa lapsen hoidosta, kasvatuksesta, valvonnasta ja muusta kokonaisvaltaisesta huolenpidosta. (L 417/2007.) Varhaiskasvatus tukee ja täydentää kotien kasvatustehtävää ja vastaa omalta osaltaan lapsen hyvinvoinnista (Opetushallitus, 2022, s. 5).

Monialainen yhteistyö eri toimintatahojen kanssa toteutetaan ensisijaisesti lapsen huoltajan suostumuksella varhaiskasvatuksessa. Henkilöstön keskinäinen yhteistyö sekä vuorovaikutus lasten huoltajien ja lähiympäristön kanssa on olennainen osa varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria. Henkilöstön ja huoltajan välinen yhteistyö tuo lapsen elämään jatkuvuutta ja turvallisuutta. Kasvatusyhteistyö varhaiskasvatushenkilöstön ja lasten huoltajien välillä muodostuu keskinäisestä kunnioituksesta, tasa-arvoisesta vuorovaikutuksesta ja luottamuksen rakentamisesta. Henkilöstön ja huoltajan yhteistyön tavoitteena on lapsen terveen ja turvallisen kasvun ja kehityksen sekä oppimisen edistäminen. (Opetushallitus, 2022, s. 10, 22, 25, 38.)

3 LASTEN JA KASVATTAJIEN VÄLISEEN VUOROVAIKUTUKSEEN VAIKUTTAVAT TEKIJÄT VARHAISKASVATUKSESSA

3.1 Lapsen ja kasvattajan välisen vuorovaikutuksen osatekijöistä

Kasvattajan ja lapsen välinen vastavuoroinen ja kunnioittava vuorovaikutussuhde yhdessä myönteisen kosketuksen ja läheisyyden kanssa luovat perustan hyvälle hoidolle sekä huolenpidolle varhaiskasvatuksessa (Opetushallitus, 2022, s. 17). Kallialan (2008, s. 67) ja Rouvisen (2007, s. 128) mukaan lämmin vuorovaikutus lapseen, lapsen yksilöllinen arvostaminen, herkkyys lapsen reaktioille, positiivisen tuen antaminen, aito vuorovaikutus, kiireetön yhdessäolo ja yhdessä keskusteleminen ovat kasvattajan ja lapsen välisen vuorovaikutuksen tärkeitä elementtejä.

Vuorovaikutus on sujuvaa, kun kasvattaja ja lapsi tuntevat toisensa sekä luottavat toisiinsa (Rouvinen, 2007, s. 128). Tämä edellyttää kuitenkin sitä, että vuorovaikutussuhteet ovat mahdollisimman pysyviä kasvattajien ja lasten välillä. Kasvattajan vastuusiin kuuluu luottamuksellisen suhteen luominen lapseen. (Opetushallitus, 2022, s. 10, 15.) Luottamuksellinen suhde vahvistaa lapsen positiivista mielenterveyttä, joka puolestaan tukee lapsen myönteistä itsetuntoa ja kasvattaa lapsen voimavaroja. Lapsen itsetunto on erittäin olennainen osa lapsen terveyttä ja hyvinvointia. (Terveystieteiden tutkimuskeskus, 2021.) Lapsen itsetunto on huomioitu myös Opetushallituksen vuoden 2022 julkaisemissa valtakunnallisissa varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (s. 22) seuraavasti; ”Myönteisellä ja kannustavalla vuorovaikutuksella tuetaan lapsen oman identiteetin ja itsetunnon kehitystä.”.

Luottamuksellinen suhde lapsen ja aikuisen välillä antaa lapselle mahdollisuuden tuoda tunteitaan esille ja näin ollen lapsi oppii vuorovaikutuksessa tunnekieltä. Kasvattajan pitää arvioida omaa pedagogista, ammatillista osaamistaan ja käyttäytymistään systemaattisesti, jotta kasvattaja pystyisi huomaamaan myös lapsia, joilla on vaikeuksia sosiaalisemotionaalisella alueella. (Pihlaja, 2019.)

Yksi varhaiskasvatuksen ammattilaisten tärkeimmistä tehtävistä on vahvistaa lapsen tunne- ja vuorovaikutustaitoja varhaiskasvatuksessa (Opetushallitus, 2022, s. 11). Tunne- ja vuorovaikutustaidot ovat välttämättömiä ja olennaisia taitoja ihmisen jokapäiväisessä elämässä. Tunnetaidot ovat sellaisia taitoja, joita pystymme tunnistamaan, ilmaisemaan sekä säätelemään ja näin ollen luomme edellytyksen hyväksyttävälle sosiaaliselle käyttäytymiselle. (Lahdenperä, 2018, s. 2.)

Tunteet luovat taustan ihmisten väliselle vuorovaikutukselle. Tunteet myös tarttuvat toisiin ihmisiin ja joskus niitä on hankala määritellä. Lapsen kyky empatiaan sekä lapsen omat tunteet kehittyvät lapsen ollessa vuorovaikutuksessa. Tunteilla on vaikutusta ihmisten hyvinvointiin, koska ne vaikuttavat ihmisten suhteiden laatuun, pysyvyyteen ja mielekkyyteen. Näin ollen tunteet ovat myös yksi viestinnän keinoista. (Kerola ym., 2007.)

3.2 Nonverbaalisen viestinnän merkitys varhaiskasvatuksessa

Kasvokkain tapahtuva vuorovaikutus koostuu verbaalisesta eli sanallisesta viestinnästä sekä nonverbaalisesta eli sanattomasta viestinnästä (Ahonen, 2015, s. 16). Nonverbaaliseksi viestinnäksi luokitellaan vuorovaikutuksen kaikki muut muodot paitsi puheviestintä. Svinhuvudin ym. (2009) mukaan nonverbaalinen viestintä muodostuu merkkijärjestelmistä, joita ovat kinesiikka eli ilmeet, katse, eleet, liikkeet ja kehonasennot sekä proksemiikka eli välimatka ja tilankäyttö, kuten esimerkiksi istumajärjestys ja etäisyydet (Rantonen & Toikkanen, 2021, s.10). Myös kosketus ja äänen ominaisuudet, kuten esimerkiksi äänenpainotus ja voimakkuus, ovat osa nonverbaalista viestintää. Nonverbaalisella viestinnällä voidaan tukea verbaalista viestintää tai joissain tilanteissa jopa korvata sen kokonaan. (Ahonen, 2015, s. 47.)

Nonverbaalinen viestintä on subjektiivinen kokemus, jonka vuoksi sitä voidaan tulkita eri yhteyksissä eri tavoin kuin mitä henkilö on alun perin viestinyt. Nonverbaalisen viestinnän monimerkityksellisyys korostuu eri kulttuureissa sen mukaan, mitä kyseisessä kulttuurissa pidetään sopivana ja sallittuna. (Ahonen, 2015, s.

47.) Guerreron ja Hechtin (2008) mukaan nonverbaalisen viestinnän merkitys korostuu seuraavissa tilanteissa; luodessa ensivaikutelmaa, tehtäessä tulkintoja henkilöstä, ilmaistaessa läheisyyttä, etäisyyttä tai tunteita, lähetettäessä ristiriitaisia viestejä tai valehdeltaessa sekä luodessa valta-asemia. Koivusen (2009, s. 47) mukaan, sanaton viestintä on sanallista vaikuttavampaa ja luotettavampaa. Sanaton viesti antaa viestin vastaanottajalle enemmän informaatiota viestin todellisesta sisällöstä silloin, kun sanallinen ja sanaton viesti ovat keskenään ristiriidassa (Koivunen, 2009, s. 47).

Varhaisessa iässä oleva lapsi käyttää nonverbaalista viestintää ilmaistakseen itseään. Nonverbaalisella viestinnällä on merkittävä tehtävä lapsen kehittyvän kielen ymmärtämisessä. (Laakso, 2014, s. 36.) Lapsen kehittyvä kyky tulkita ilmeitä vähentää väärinymmärryksiä sosiaalisissa tilanteissa. Tämä puolestaan tukee lasten sosiaalista kanssakäymistä ja lisää yhteisymmärrystä vuorovaikutuksessa. (Vähäsarja, 2021.)

Onnistunut vuorovaikutus lapsen ja aikuisen välillä vaatii molemminpuolista ymmärretyksi tulemistä (Doherty-Sneddon, 2003). Esikouluikäinen lapsi pystyy tunnistamaan positiivisia tunteita, kuten onnen tai ilon, mutta negatiivisten tunteiden, kuten viha, pelko tai inho, erottaminen toisistaan on vaikeampaa. Esikouluikäinen oppii tunnistamaan paremmin myös monimutkaisempia tunteita, kuten ylpeyttä, häpeää ja syyllisyyttä. Tunteiden tunnistaminen äänenpainosta tarkentuu esikoulusta aikuisuuteen. Tutkimusten mukaan esikouluikäisen lapsen hyvä tunnetaito antaa edellytykset parempaan koulumenestykseen. (Halberstadt ym., 2013.)

Varhaiskasvatushenkilöstön sensitiivinen läsnäolo, lapsen hyvä tuntemus sekä kyky reagoida lasten nonverbaaleihin viesteihin ovat keskeisessä roolissa lasten kehollisten ja sanattomien aloitteiden ymmärtämisessä (Opetushallitus, 2022, s. 24, 27). Sensitiivisyydellä tarkoitetaan aikuisen kykyä reagoida herkästi ja asianmukaisesti lapsen viesteihin (Sinkkonen, 2018, s. 54). Kasvattajan sensitiivisyys on kyky selvittää, mikä on lapsen käyttäytymisen takana oleva viesti ja kyky vastata niihin oikeaoppisesti (Pajulo, 2004).

Marraskuussa 2020 astui voimaan varhaiskasvatuksen kasvosuojainsuositus, jossa varhaiskasvatuksen kasvattajia suositeltiin käyttämään kasvosuojaimia varhaiskasvatuksessa (Helsingin kaupunki, 2020). Kasvosuojaimet vaikeuttavat nonverbaalista viestintää, joka puolestaan saattaa heikentää lasten tunne- ja vuorovaikutustaitojen kehittymistä. Kasvosuojaimien pitkäaikaiskäytöllä saattaa olla vaikutuksia lasten kiintymyssuhteiden muodostumiselle ja vuorovaikutustaitojen kehittymiselle. (Vähäsarja, 2021.) Kiintymyssuhteella tarkoitetaan lapsen kiintymystä läsnä olevaan aikuiseen, joka voi olla esimerkiksi lapsen huoltaja tai varhaiskasvatuksessa oleva pitkäaikainen kasvattaja (Silvén & Kouvo 2010, s. 70). Kasvattajan tulisi huomioida vuorovaikutuksen ja kiintymyssuhteen merkitys kasvattajan ja varhaiskasvatusikäisen lapsen välisessä kommunikaatiossa. Vuorovaikutuksen ja kiintymyssuhteen merkitys korostuu entisestään, kun on kyse pienistä lapsista. (Koivula & Laakso, 2017, s. 121.)

Lapsen ensimmäiset kokemukset vuorovaikutuksesta muodostuvat äänistä, kehonkielestä ja erilaisista ilmeiden tulkinnoista (Vähäsarja, 2021). Varhaiskasvattajan tulisi huomioida ja painottaa omassa työssään enemmän nonverbaalista viestintää kuin puhetta silloin, kun kasvattaja on vuorovaikutuksessa varhaiskasvatusikäisten lasten kanssa. Toisin sanoen kasvattajan tulisi huomioida, mitä hänen eleensä, kehonasentonsa tai äänensävyensä viestittävät lapselle. (Ahonen, 2015, s. 187). Aikuisen tulisi kiinnittää huomiota oman puheensa prosodiaan ollessaan vuorovaikutuksessa lapsen kanssa. Prosodialla viitataan äänenvoimakkuuteen, puheen nopeuteen, painotukseen ja rytmiin sekä sävelkulkuun. Ääni on lapselle tärkeä ja tästä syystä aikuisen tulisi painottaa puheessaan prosodiaa ja harmoniaa ja välttää monotonisella ja tasaisella äänellä puhumista lapselle. Varhaiskasvatuksen professori Mirjam Kalland on todistanut työskennellessään sokeiden lasten kanssa, että äänelläkin voi hymyillä niin, että lapsi hymyilee takaisin. (Vähäsarja, 2021; Yli-Luukko, i.a.)

4 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET

Kasvosuojaimien käyttö varhaiskasvatuksessa perustuu maailmanlaajuisen covid-19-pandemian ehkäisyyn liittyvään ohjeistukseen. Terveiden ja hyvinvoinninlaitos ohjeistaa varhaiskasvatusyksiköiden henkilökuntaa noudattamaan tartuntorjuntaohjeita eli kasvosuojaimien käyttöä, turvavälien pitämistä sekä hyvää käsi- ja yskimishygieniaa voimassa olevien suositusten mukaisesti (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, 2022). Varhaiskasvatukseen tämä tuo kuitenkin haasteita, sillä etäisyyden pitäminen lapsiin on erityisen vaikeaa. Hoitopäivän aikana lapsia otetaan syliin enemmän tai vähemmän heidän tarpeidensa mukaisesti. Varhaiskasvatuksessa lapsen hoito perustuu fyysisistä perustarpeista huolehtimiseen sekä tunnepohjaiseen välittämiseen. Kasvattaja pyrkii kohtaamaan lapset aidosti ja olemaan läsnä vuorovaikutuksessa. Tämä vaatii kasvattajalta sen, että hän asettuu fyysisesti lapsen tasolle. Vastavuoroisen ja kunnioittavan vuorovaikutussuhteen myötä lapsi tuntee itsensä arvostetuksi ja ymmärretyksi ja kokee yhteenkuuluvuuden tunnetta. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022, s. 23.)

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää varhaiskasvatuksen kasvattajien, varhaiskasvatusikäisten lasten ja heidän huoltajiensa kokemuksia varhaiskasvatuksen kasvattajien kasvosuojaimien käytöstä. Opinnäytetyömme yhteistyökumppanina toimi eräs Helsingin kaupungin varhaiskasvatusyksikkö. Tavoitteena oli, että yhteistyökumppanimme sekä muut varhaiskasvatusyksiköt voisivat hyödyntää opinnäytetyömme tuloksia päätöksenteossa, kuten esimerkiksi pedagogisen toiminnan suunnittelussa tai harkittaessa kasvosuojaimien käyttöönottoa varhaiskasvatuksessa Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen kasvosuojainsuosituksen puitteissa. Opinnäytetyömme tuloksia voidaan myös käyttää vertauskohteena vastaavanlaisiin kasvosuojaimiin liittyvissä tutkimuksissa.

Opinnäytetyömme tutkimuskysymykset ovat:

1. Minkälaisia ovat varhaiskasvatusikäisten lasten kokemukset varhaiskasvatuksen kasvattajien kasvosuojaimien käytöstä?
2. Minkälaisia kokemuksia varhaiskasvatuksen kasvattajilla on kasvosuojaimien käytöstä varhaiskasvatuksen toimintaympäristössä?
3. Miten varhaiskasvatusikäisten lasten huoltajat ovat kokeneet kasvosuojaimien käytön asioidessaan varhaiskasvatuksen toimintaympäristössä?

5 TUTKIMUSYMPÄRISTÖ JA TYÖELÄMÄTAHO

Toteutimme opinnäytetyömme yhteistyössä erään Helsingin kaupungin varhaiskasvatussyksikön kanssa. Yhteistyötahomme mahdollisti opinnäytetyömme toteutumista tarjoamalla resursseja ja ammatillista osaamista. Yhteistyötahon tarjoamat resurssit ja ammatillinen osaaminen muodostuivat muun muassa työntekijöiden työajasta, asiakkaiden tuntemuksesta sekä pedagogisesta osaamisesta.

Helsingin kaupungin varhaiskasvatustoiminta perustuu valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa määritellyille arvoille sekä Helsingin kaupungin arvoille. Helsingin kaupungin varhaiskasvatusta määrittäviä arvoja ovat rehellisyys, oikeudenmukaisuus, yhdenvertaisuus sekä avoimuus. Helsingissä varhaiskasvatusta järjestetään päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa. Avointa varhaiskasvatusta järjestetään leikkipuistoissa ja leikkitoiminnan kerhoissa. Tarpeen mukaan vuorohoitoa ja ympärivuorokautista hoitoa tarjotaan päiväkodeissa keskitetysti. Helsingissä varhaiskasvatusta järjestetään suomen ja ruotsin kielellä sekä kaksikielisenä suomisaame toimintana. (Helsingin kaupunki, i.a., s. 6, 8.) Helsingin kaupungin suomenkielisiä päiväkoteja on noin 300 ja ruotsinkielisiä päiväkoteja noin 50. Lisäksi yksi Helsingin kaupungin varhaiskasvatussyksikkö tarjoaa varhaiskasvatusta myös pohjoissaamen kielellä. Päiväkodit ovat auki kello 6:15 ja 17:30 välisenä aikana. Varhaiskasvatusta päiväkodissa on myös tarjolla illalla, yöllä ja viikonloppuna. (Helsingin kaupunki, i.a.)

Yhteistyötahomme päivähoitoyksikkö sijaitsi alueella, jossa vieraskielisten asukkaiden osuus oli suuri. Tästä johtuen päivähoitoyksikön asiakkaista valtaosa puhuivat äidinkielenään muuta kuin suomen kieltä. Varhaiskasvatuksen kasvattajien mukaan päiväkodissa esiintyi kielimuurista johtuvia haasteita lasten sekä lasten huoltajien kanssa asioidessa. Kasvosuojaimien käyttö saattaa vaikeuttaa entisestään kommunikaatiota silloin, kun on vuorovaikutuksessa henkilön kanssa, jonka suomen kielen taitotaso ei ole riittävä.

6 AINEISTON KERUU, AINEISTO SEKÄ AINEISTON ANALYYSI

6.1 Aineiston keruu

Opinnäytetyömme on tutkimuspainotteinen. Toteutimme haastattelun varhaiskasvatusikäisille lapsille sekä kyselyn varhaiskasvatuksen kasvattajille ja lasten huoltajille. Opinnäytetyömme tutkimusosuuden lähestymistapa on laadullinen eli kvalitatiivinen. Kvalitatiivinen tieto ei perustu tilastotietoihin vaan tutkittavien henkilöiden näkökulmiin ja kokemuksiin sekä tutkittavaan ilmiöön liittyvään empiriseen tietoon (Grönfors & Vilkkä, 2011, s. 4). Kvalitatiivisessa lähestymistavassa pyrimme luomaan ymmärrystä tutkimusaiheeseemme haastattelujen ja kyselyjen muodossa. Laadimme kyselylomakkeen, jossa oli monivalintakysymyksiä sekä avoimia kysymyksiä varhaiskasvatuksen kasvattajille sekä lasten huoltajille. Myös lapsille suunnatussa haastattelulomakkeessa oli monivalintakysymyksiä ja avoimia kysymyksiä. Avoimet kysymykset antavat mahdollisuuden kerätä syvällisempää ja ainutlaatuista tietoa vastaajilta, sillä vastaajilla on vapaus sanoa, mitä heillä on mielessään (Grönfors & Vilkkä, 2011, s. 5). Monivalintakysymysten tarkoituksena oli helpottaa asiakkaiden vastaamista rajaten ja ohjaten samalla aihepiirissä pysymistä.

Hyvän kyselytutkimuksen laatimisessa tulee ottaa huomioon tutkimuskohde ja sen ominaisuudet, tutkimuskysymykset sekä käytettävissä olevat resurssit (Borg, 2017). Kyselytutkimuksen kohteena olivat lasten huoltajat sekä varhaiskasvatuksen kasvattajat. Otimme huomioon kyselylomakkeen laatimisessa laaja-alaisesti vastaajien aikaresurssin, motivaation, vieraskielisyyden sekä heidän kykynsä vastata kyselyyn. Pyrimme luomaan mahdollisimman selkeän ja helppolukuisen kyselylomakkeen. Kyselylomake oli kohtuullisen pituinen ja helposti saatavilla ja siihen oli koottu helppoja, ytimekkäitä ja lyhyitä kysymyksiä. Kyselylomakkeessa oli viisi kysymystä huoltajille ja varhaiskasvatuksen kasvattajille. Pyrimme pitämään tutkimuskohteiden mielenkiintoa yllä laatiessamme kyselylomakkeen kysymyksiä. Kyselylomakkeessa oli selkeät ohjeet siitä, miten tulisi vastata esimerkiksi monivalintakysymyksiin.

Lasten kohdalla valitsimme haastattelun kyselyn sijaan, sillä varhaiskasvatusikäiset lapset eivät pysty vastaamaan itse kirjallisesti kyselylomakkeeseen. Haastattelu on yksi hyödyllinen tapa kerätä tutkimusaineistoa ja lasten kohdalla se on yleinen menetelmä tuoda heidän äänensä kuuluviin (Hyvärinen ym. 2017, s. 9, 268). Lähtökohtaisesti lasten haastatteluissa tulisi käyttää avoimia, lyhyitä ja yksinkertaisia kysymyksiä. Aikuisella on yleensä valta-asema lapsen haastattelun aikana ja lapsi pyrkii vastauksissaan miellyttämään aikuista. Tästä johtuen aikuisen tulisi välttää johdattelua ja ohjausta haastateltaessa lasta. Haastattelun paikalla ja ajankohdalla voi olla myös vaikutusta lapsen antamiin vastauksiin ja sitä kautta saatavaan tutkimusaineistoon. Haastattelua olisi hyvä toteuttaa rauhallisessa ympäristössä, joka on lapselle ennestään tuttu. Lapsen haastattelut kirjaataan yleensä sanatarkasti tai nauhoitetaan. Haastattelu päätetään positiivisin mielin kehumalla lasta. (Hyvärinen ym. 2017, s. 268, 271; Hänninen 2015, s. 26–27.) Otimme huomioon lasten haastattelurungon laatimisessa heidän ikänsä, kehitystasonsa, vieraskielisyyden sekä heidän kykynsä vastata haastattelukysymyksiin. Haastattelukysymyksiä oli yhteensä viisi ja pyrimme muodostamaan kysymykset mahdollisimman lyhyiksi, yksikertaisiksi ja helposti ymmärrettäviksi lapsille.

Opinnäytetyön suunnitelmaa tehdessämme kävi ilmi, ettemme pääsisi opiskelijaryhmänä toteuttamaan lasten haastatteluja paikan päällä covid-19-pandemiasta ja siihen liittyvistä rajoitustoimenpiteistä johtuen. Tästä syystä ulkoistimme lasten haastattelut ja siihen kuuluvan toimintatuokion yhteistyötahollemme. Pidimme etätapaamisen Microsoft Teams-verkkokokousohjelmistossa yhteistyötahon kanssa ennen lasten toimintatuokion ja haastatteluiden toteuttamista. Etätapaamisen aikana keskustelimme yhteistyötahon kanssa sopivasta tutkittavasta kohderyhmästä, jotta saisimme mahdollisimman paljon tutkimusaineistoa opinnäytetyötämme varten. Keskustelun aikana sovimme myös siitä, milloin ja miten lasten toimintatuokio sekä haastattelut järjestettäisiin.

Kohderyhmäksemme valikoitui päiväkotiryhmä, jossa oli 4–6-vuotiaita lapsia. Lapsia oli ryhmässä yhteensä 13. Haastattelujen toteuttamispaikkana toimi kyseisen päiväkotiryhmän leikkitila, joka oli lapsille ennestään tuttu ja turvallinen. Lasten toimintatuokion ja haastattelut toteutti kyseisen ryhmän

varhaiskasvatuksen opettaja. Näin ollen lasten oli helpompi tuoda omia mielipiteitään ja ajatuksiaan esille. Lapsi voi kokea yksilöhaastattelun pelottavana silloin, kun sen toteuttaa lapselle tuntematon henkilö (Helavirta 2007, s. 631). Luottamuksellinen suhde haastattelijan ja vastaajan välillä antaa edellytykset onnistuneelle haastattelulle (Ruusuvuori ym., 2005, s. 41–42).

Lasten haastattelut (Liite 4) toteutettiin aamupiirin jälkeen oman ryhmän kotileikkitilassa. Lasten haastattelujen aikana oli läsnä varhaiskasvatusryhmän opettaja sekä yksi haastateltava lapsi yhtäjaksoisesti. Varhaiskasvatuksen opettaja kirjoitti lasten yksilöhaastattelujen vastaukset haastattelupaperille. Aamupiirin aikana, ennen lasten yksilöhaastatteluja, varhaiskasvatuksen opettaja piti lapsille yhteisesti toimintatuokion, joka oli Alias-peli. Alias on sanaselityspeli, jossa pelaajalla on hetki aikaa saada muut pelaajat arvaamaan kortista saatu sana vihjeitä ja vertauskuvia käyttäen (Tactic Games 2022).

Pelituokion aikana varhaiskasvatuksen opettaja peitti aluksi suunsa kasvosuojaimella, jonka jälkeen hän toisti tuokion ilman kasvosuojainta. Tarkoitus oli virkistää lasten muistia covid-19-pandemian ajasta. Tuokion jälkeen varhaiskasvatuksen opettaja pohti ja vertasi ryhmänsä lasten kanssa, oliko selityksiä helpompi ymmärtää kasvosuojain kasvoilla vai ilman. Opettajan mukaan kaikki lapset keskittyivät yksilöhaastatteluihin. Joillakin lapsilla esiintyi kielimuurista johtuen haasteita ymmärtää suomen kieltä, jolloin varhaiskasvatuksen opettaja käytti apuna kuvatueta materiaaleja kyseisten lasten yksilöhaastattelujen aikana.

Varhaiskasvatuksen kasvattajille laadittiin oma kyselylomake (Liite 2). Kyselyyn vastanneet kasvattajat olivat erään Helsingin kaupungin varhaiskasvatusyksikön työntekijöitä, jotka olivat kasvatus- ja sosiaalialan ammattilaisia. Kyselyyn vastanneita kasvattajia oli yhteensä yhdeksän. Valitsimme heidät tutkimuksemme kohderyhmäksi muun muassa heidän saatavuutensa, kohderyhmän tuntemuksen sekä ammattitaitonsa vuoksi. Lisäksi laadimme lasten huoltajille oman kyselylomakkeen (Liite 3). Kohderyhmä valikoitui tutkimukseen osallistuneiden lasten huoltajuussuhteen perusteella. Kyselyyn vastanneita huoltajia oli yhteensä 12.

Varhaiskasvatuksen opettaja välitti työkavereilleen ja lasten huoltajille laatimamme saatekirjeen ja kyselylomakkeet. Varhaiskasvatuksen opettajan mukaan kaikki lasten huoltajat antoivat mielellään lapsestaan tutkimusluvan, mutta huoltajia täytyi muistuttaa useita kertoja kyselylomakkeiden palauttamisesta. Haastattelujen ja kyselyjen vastausten perusteella pyrimme saamaan konkreettista tietoa siitä, miten varhaiskasvatusikäiset lapset ja heidän huoltajansa olivat kokeneet varhaiskasvatuksen kasvattajien kasvosuojaimien käytön ja miten kasvattajat olivat kokeneet kasvosuojaimien käytön vaikuttaneen lasten ja aikuisten väliseen vuorovaikutukseen.

Aineiston keräys toteutettiin vuoden 2022 kevätkaudella. Kaikki lasten huoltajat antoivat kirjallisen luvan lapsensa osallistumiselle tutkimushaastatteluun. Päiväkodin henkilökunnan ammattitaito ja tuttavuus lasten kanssa auttoivat opinnäytetyömme etenemistä ja aineiston keruuta aikataulun mukaisesti.

6.2 Aineisto ja aineiston analyysi

Lasten toimintatuokioon osallistui 13 lasta, mutta yksilöhaastatteluihin osallistui 11 lasta. Lasten ikähaarukka oli 4–6-vuotta. Kaksi lapsista oli 6-vuotiaita, kuusi 5-vuotiaita ja viisi 4-vuotiaita. Lasten aineistoa kertyi 11 tekstisivun verran. Huoltajien kyselylomakkeeseen vastasi 12 huoltajaa ja huoltajien aineistoa kertyi 12 tekstisivun verran. Kasvattajien kyselylomakkeeseen vastasi yhdeksän kasvattajaa ja kasvattajien aineistoa kertyi yhdeksän tekstisivun verran. Lasten, huoltajien sekä kasvattajien aineisto muodostui paperisista haastattelu- ja kyselylomakkeista. Kaikki vastaukset oli kirjoitettu käsin.

Opinnäytetyön haastatteluiden ja kyselylomakkeiden vastaukset analysoitiin laadullisella analyysillä, jolla pyrimme luomaan ymmärrystä tutkimusaiheeseemme. Käytimme sisällönanalyysin menettelytapaa vastausten käsittelyssä. Käytimme teema-analyysiä, joka on yksi laadullisen tutkimuksen analyysimenetelmistä. Teema-analyysi on vaihtoehtoinen nimitys laadulliselle sisällönanalyysille. Tee- moittelu menetelmänä tarkoittaa sitä, että aineiston analyysivaiheessa etsitään samoja piirteitä ja ominaisuuksia omaavia vastauksia. (Puusa ym., 2020, s. 148–

149.) Teema-analyysissa valitaan analyysiyksikkö, mikä voi olla esimerkiksi sana, sanayhdistelmä tai ajatuskokonaisuus (Kyngäs & Vanhanen, 1999). Opinnäytetyössämme käytimme vastausten käsittelyssä analyysiyksikkönä ajatuskokonaisuuksia. Kävimme kaikki lapsilta, huoltajilta ja kasvattajilta saadut vastaukset moneen kertaan lävitse, jotta saimme riittävän hyvän ymmärryksen vastaajien ajatuskokonaisuuksista. Vastaukset pelkistettiin yhtenäiseen muotoon, jonka jälkeen ne kategorisoitiin alateemoiksi ja pääteemoiksi ennen yleiskäsitteiden muodostamista. Tutkimusaineiston analysoinnin jälkeen tulkitsimme tulokset ja selitimme ne. Aineiston analyysissa tulkinnalla viitataan esiin nousevien merkitysten selkeyttämiseen ja pohdintaan (Puusa ym., 2020, s. 151).

Taulukko 1 kuvaa teemoittelun etenemistä avoimen kysymyksen aineiston sisällöllisessä analyysissä. Tämän esimerkkitaulukon avulla selvitimme huoltajien yhden avoimen kysymyksen sisältöä tarkemmin. Ensin pelkistimme huoltajien suorat vastaukset, jonka jälkeen luokittelimme ne alateemoihin. Alateemoiksi muodostuivat ”kasvosuojaimet ovat myönteinen asia” ja ”kasvosuojaimet ovat tarpeettomia”. Alateemoista muodostimme pääteeman, joka kuvastaa alateemojen sisältöä. Pääteemaksi muodostui ”huoltajien suhtautuminen kasvosuojaimiin varhaiskasvatuksessa”. Teimme tulkinnat, analyysit ja luokittelut opinnäytetyöryhmässämme käytyjen keskustelujen ja pohdiskelujen myötä.

Suora lainaus	Pelkistetty	Alateema	Pääteema
Hyvä	Kasvosuojaimien käyttö hyvä asia	Kasvosuojaimet ovat myönteinen asia	Huoltajien suhtautuminen kasvosuojaimiin varhaiskasvatuksessa
Se on ihan hyvä			
If the covid-19 begin again, I think it is good to wear face mask			
On hyvä, että kasvosuojaimen käyttö on/oli olemassa			
Saa käyttää	Kasvosuojaimien käyttö sallittua		
Mielestäni kasvosuojain suojaa itseä ja muita tartunnoilta	Kasvosuojain suojaa tartunnalta		
Turvallinen tapa ehkäistä tartuntaa			
Epidemiatilanteen ollessa pahimmillaan maski oli paikallaan sekä kasvattajien että lasten ja heidän vanhempien takia			
Toisaalta pitkäaikaisella maskin käytöllä voi olla jotain vaikutuksia sosiaaliseen oppimiseen, koska ilmeet eivät näy kuin silmien osalta	Kasvosuojaimien mahdolliset pitkäaikaisvaikutukset lasten sosiaaliseen oppimiseen		
Suosittelun puitteissa hyvä noudattaa, mutta emme koe pakollisena	Kasvosuojaimen käytön pakollisuus	Kasvosuojaimet ovat tarpeettomia	
Mielestämme se ei ole enää tarpeellista, mutta kuuluu aikaan	Kasvosuojaimen käytön tarpeellisuus		
En välitä maskista	Kasvosuojaimen käyttö yhdentekevää		

Taulukko 1. Esimerkki aineiston teemoittelusta

7 TUTKIMUSTULOKSET

7.1 Huoltajien kyselylomakkeen kysymykset ja tulokset

7.1.1 Mitä mieltä olet kasvattajien kasvosuojaimien käytöstä varhaiskasvatuksessa?

Opinnäytetyömme huoltajille suunnatun kyselyn ensimmäinen kysymys on ”Mitä mieltä olet kasvattajien kasvosuojaimien käytöstä varhaiskasvatuksessa?”. Tällä kysymyksellä pyrimme selvittämään huoltajien kokemuksia ja mielipiteitä kasvosuojaimista varhaiskasvatuksessa. Tähän kysymykseen vastasi 12 huoltajaa.

Tulkitsimme huoltajien ajatuskokonaisuudet ja pelkistimme heidän vastauksensa luettuamme ne huolellisesti lävitse. Tämän jälkeen teemoittelimme pelkistetyt vastaukset kahteen alaluokkaan, jotka ovat ”kasvosuojaimet ovat myönteinen asia” ja ”kasvosuojaimet ovat tarpeettomia”. Kysymykseen vastanneista huoltajista kahdeksan pitää kasvosuojaimien käytön varhaiskasvatuksessa tärkeänä eli kuuluvat alaluokkaan ”kasvosuojaimet ovat myönteinen asia” ja kolme ei pidä kasvosuojaimia tarpeellisena varhaiskasvatuksessa eli kuuluvat alaluokkaan ”kasvosuojaimet ovat tarpeettomia” (Kuvio 1). Esimerkiksi olemme luokitelleet seuraavat vastaukset alaluokkaan ”kasvosuojaimet ovat myönteinen asia”, sillä huoltajat kokevat kasvosuojaimien olevan tarpeellisia covid-19-tartunnan ehkäisyssä.

Epidemiatilanteen ollessa pahimmillaan maski oli paikallaan sekä kasvattajien että lasten ja heidän vanhempien takia. Toisaalta pitkäaikaisella maskin käytöllä voi olla jotain vaikutuksia sosiaaliseen oppimiseen, koska ilmeet eivät näy kuin silmien osalta. (V1)

Mielestäni kasvosuojain suojaa itseä ja muita tartunnoilta. (V2)

Olemme luokitelleet seuraavat vastaukset alaluokkaan ”kasvosuojaimet ovat tarpeettomia”, sillä huoltajat eivät koe niitä pakollisena tai tarpeellisena.

Suosittelun puitteissa hyvä noudattaa, mutta emme koe pakollisena. (V3)

Mielestämme se ei ole enää tarpeellista, mutta kuuluu aikaan. (V4)

Huoltajien kyselyn ensimmäisen kysymyksen vastausten joukossa oli yksi vastaus, jota emme pystyneet tulkitsemaan ja perustelemaan objektiivisesti ja luotettavasti kielimuurista johtuen (Kuvio 1).

Kuvio 1. Huoltajien kokemukset kasvattajien kasvosuojaimien käytöstä

7.1.2 Miten lapsesi on reagoinut aikuisten kasvosuojaimien käyttöön?

Opinnäytetyömme huoltajille suunnatun kyselyn toisena kysymyksenä on ”Miten lapsesi on reagoinut aikuisten kasvosuojaimien käyttöön?”. Tähän kysymykseen vastasi 12 huoltajaa, mutta vastausten joukossa on yksi vastaus, jota emme pystyneet tulkitsemaan ja perustelemaan objektiivisesti sekä luotettavasti kielimuurista johtuen.

Pelkistimme huoltajien vastausten suorat lainaukset, jonka jälkeen teemoitimme ne kahteen alaluokkaan. Alaluokiksi muodostuivat ”positiivinen” ja ”neutraali”. Huoltajien vastausten perusteella neljä lasta on reagoinut positiivisesti aikuisten kasvosuojaimien käyttöön ja seitsemän lasta on reagoinut neutraalisti aikuisten kasvosuojaimien käyttöön (Kuvio 2). Esimerkiksi seuraavat vastaukset olemme luokitelleet alaluokkaan ”neutraali”.

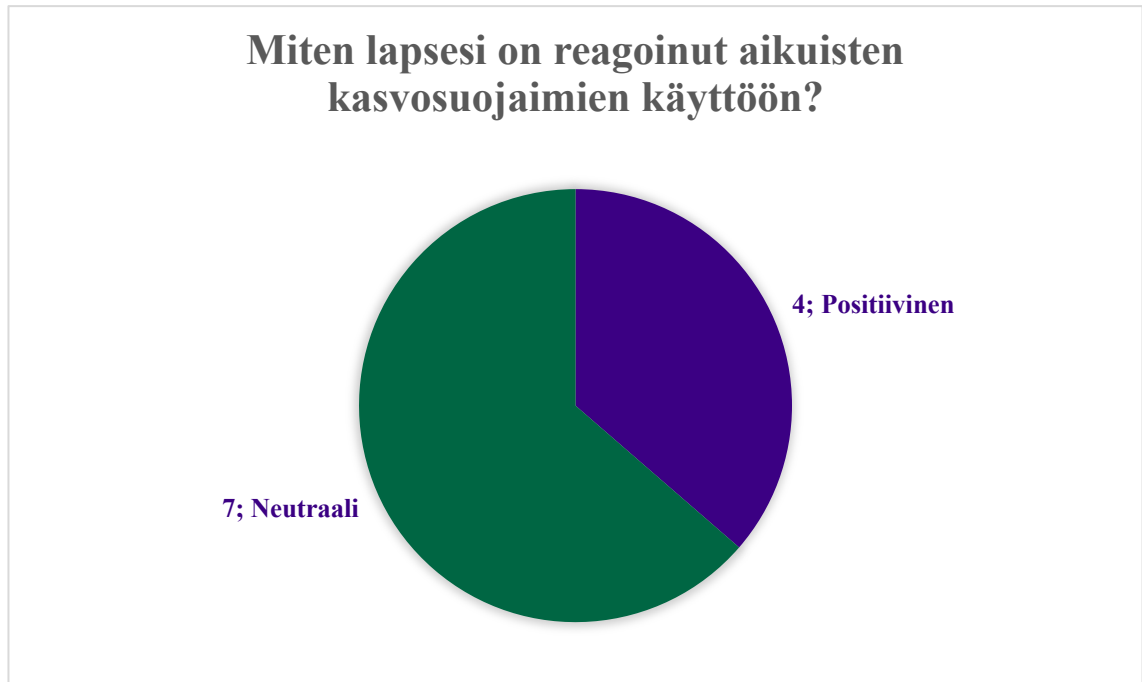
Ei mitenkään erityisesti. Hän on tottunut, että aikuiset käyttävät maskia monissa paikoissa kodin ulkopuolella. (V1)

Lapsi ei ole erityisesti reagoinut. Hän ymmärtää, että sen takana ei ole mitään pelottavaa. (V2)

Olemme luokitelleet seuraavat vastaukset alaluokkaan ”positiivinen”.

Hyvin. Haluaisi itsekin välillä käyttää. (V3)

My child knows the condition. She knows that korona is a very dangerous, so she is happy to deal with an adult that has a face mask. (V4)

Kuvio 2. Lasten kokemukset aikuisten kasvosuojaimien käytöstä

7.1.3 Oletteko käyneet keskustelua lapsen kanssa kasvosuojaimien käytöstä?

Opinnäytetyömme huoltajille suunnatun kyselylomakkeen kolmantena kysymyksenä on "Oletteko käyneet keskustelua lapsen kanssa kasvosuojaimien käytöstä?". Tällä pyrimme selvittämään ovatko lasten huoltajat käyneet keskustelua covid-19-taudin tuomista muutoksista. Kysymys on monivalintakysymys, jossa tarjoamme vastausvaihtoehdoiksi "Olen" ja "En ole". Tähän kysymykseen vastasi 12 huoltajaa. Kysymykseen vastanneista huoltajista kymmenen vastasi "Olen" ja kaksi vastasivat "En ole" (Kuvio 3).

Kuvio 3. Kuinka moni huoltaja on käynyt keskustelua lapsensa kanssa kasvosuojaimien käytöstä?

7.1.4 Millä tavalla kasvosuojaimien käyttö on vaikuttanut sinun ja henkilökunnan väliseen kommunikaatioon?

Opinnäytetyömme huoltajille suunnatun kyselylomakkeen neljäntenä kysymyksenä on ”Millä tavalla kasvosuojaimien käyttö on vaikuttanut sinun ja henkilökunnan väliseen kommunikaatioon?”. Tällä kysymyksellä halusimme selvittää huoltajien kokemuksia kasvosuojaimien käyttöön liittyen varhaiskasvatuksen henkilökunnan kanssa. Tähän kysymykseen vastasi 12 huoltajaa.

Pelkistimme huoltajien vastausten suorat lainaukset, jonka jälkeen teemoitimme ne kahteen alaluokkaan. Alaluokiksi muodostuivat ”ei vaikutusta kommunikaatioon” ja ”vaikuttanut kommunikaatioon”. Kysymykseen vastanneista huoltajista kuusi on sitä mieltä, että kasvosuojaimien käyttö ei ole vaikuttanut kommunikaatioon henkilökunnan kanssa ja viisi on sitä mieltä, että kasvosuojaimet ovat vaikuttaneet kommunikaatioon henkilökunnan kanssa (Kuvio 4). Vastausten joukossa on yksi vastaus, jota on vaikea tulkita objektiivisesti ja luotettavasti kielimuurista johtuen.

Luokittelemme seuraavat huoltajien vastaukset alaluokkaan ”vaikuttanut kommunikaatioon”.

Koska en ymmärrä suomea kovin hyvin, on vaikeampaa kuunnella toista kasvosuojain kasvoilla. (V1)

Puhe on epäselvempää, joten hieman hankaloittaa kuulemista ja omaa ilmaisua. (V2)

Luokittelemme seuraavat vastaukset alaluokkaan ”ei vaikutusta kommunikaatioon”.

Ei ollut ongelmia. (V3)

Ei se vaikuttanut ollenkaan. (V4)

Kuvio 4. Kuinka monen huoltajan mielestä kasvosuojaimet ovat vaikuttaneet kommunikaatioon kasvattajien kanssa?

Huoltajien vastausten perusteella voidaan todeta, että he kokevat kasvosuojainten vaikuttaneen negatiivisesti kommunikaatioon henkilökunnan kanssa. Kommunikointiongelmia esiintyy erityisesti niillä, jotka eivät puhu suomea äidinkielenään. Ilmeiden tulkinta ja aikuisten välinen kommunikaatio on vaikeampaa kasvosuojain kasvoilla. Lisäksi vastaajat kokevat, että kasvosuojaimet vaimentavat ääntä.

7.1.5 Jatkaisitteko itse kasvosuojaimien käyttöä, vaikka siitä luovuttaisiin varhaiskasvatuksessa?

Opinnäytetyömme huoltajille suunnatun kyselylomakkeen viides kysymys on ”Jatkaisitteko itse kasvosuojaimien käyttöä, vaikka siitä luovuttaisiin varhaiskasvatuksessa?”. Tällä kysymyksellä pyrimme selvittämään huoltajien kasvosuojaimien käyttöä tulevaisuudessa varhaiskasvatuksessa. Rajasimme kysymyksen tarjoamalla vastausvaihtoehdoiksi ”Kyllä” ja ”En”. Lisäksi tarjosimme lasten huoltajille mahdollisuuden perustella, miksi valitsivat kyseisen vastausvaihtoehdon.

Kyselylomakkeeseen vastanneista huoltajista kuusi vastasi tähän kysymykseen ”kyllä” ja kuusi vastasi ”en” (Kuvio 5). Kysymykseen myönteisesti vastanneet huoltajat ovat varovaisempia ja herkempiä käyttämään myös jatkossa kasvosuojaimia varhaiskasvatuksessa suojatakseen itseään ja muita covid-19-taudilta. Kaksi myönteisesti vastanneista huoltajista perusteli vastauksesta seuraavalla tavalla:

I think both of us are responsible for evaluating the situation before deciding on whether to continue using masks. My personal preference is to continue using a mask. (V1)

Suojatakseen itseään. (V2)

Kysymykseen kielteisesti vastanneet huoltajat noudattavat mieluummin yleisiä suosituksia kasvosuojaimien käyttöön liittyen varhaiskasvatuksessa. Tulkitsimme

joidenkin vastausten perusteella, että myös omat henkilökohtaiset intressit voivat vaikuttaa kasvosuojaimien käyttöön varhaiskasvatuksessa.

Kaksi kielteisesti vastannutta huoltajaa perustelee vastauksensa seuraavalla tavalla:

En, ellei epidemiatilanne sitä vaadi. Pidempiaikaisella käynnillä, esimerkiksi lapsen henkilökohtainen varhaiskasvatuskeskustelu, saataisin käyttää. Muuten välimatka on helpompi pitää ja haku- ja viennitilanteet ovat melko nopeita. (V3)

Koska sen kanssa en pysty hengittämään. (V4)

Kuvio 5. Kuinka moni huoltaja jatkaa kasvosuojaimien käyttöä?

7.2 Kasvattajien kyselylomakkeen kysymykset ja tulokset

7.2.1 Miten mielestänne kasvosuojaimien käyttö on vaikuttanut päivähoidon arkeen?

Opinnäytetyömme kasvattajille suunnatun kyselylomakkeen ensimmäinen kysymys on ”Miten mielestänne kasvosuojaimien käyttö on vaikuttanut päivähoidon arkeen?”. Tällä kysymyksellä halusimme antaa varhaiskasvatuksen kasvattajille mahdollisuuden tulla kuulluksi ja tuoda omat näkemyksensä kasvosuojaimien käytöstä varhaiskasvatuksessa. Tähän kysymykseen vastasi yhdeksän varhaiskasvatuksen kasvattajaa.

Kaikki kasvattajat ovat samaa mieltä siitä, että kasvosuojaimien käyttö on vaikuttanut päivähoidon arkeen negatiivisesti. Kasvosuojaimien käyttö on vaikuttanut erityisesti kommunikaatioon lasten kanssa sekä käyttäjien omaan hyvinvointiin ja terveyteen. Pelkistimme kasvattajien vastausten suorat lainaukset, jonka jälkeen teemoittelimme ne kahteen alaluokkaan. Alaluokiksi muodostuivat ”kommunikointiongelmät” sekä ”työhyvinvoinnin heikkeneminen”. Esimerkiksi luokittelimme seuraavat kaksi vastausta alaluokkaan ”kommunikointiongelmät”.

Se on vaikeuttanut kommunikointia lasten kanssa, sillä päiväkodissa käytetään paljon eleitä lasten kanssa. (V1)

Hankaloittanut huomattavasti. Maskin kanssa työskentely on äärimmäisen haasteellista. Varhaiskasvatusalalla on tärkeää, että lapset kuulevat ohjeet, neuvot yms mahdollisimman selkeästi ja maskin takia tämä ei ole valitettavasti toteutunut. (V2)

Olemme luokitelleet seuraavat kaksi vastausta alaluokkaan ”työhyvinvoinnin heikkeneminen”.

Se on hankaloittanut vuorovaikutusta. Maskin kanssa on kurja työskennellä: hengitys on raskaampaa, suu kuivuu ja väsyttää. (V3)

Vaikeuttanut omaa jaksamista, sillä maskin käyttö väsyttää, vaikeuttaa hengitystä ja aiheuttaa päänsärkyä. (V4)

7.2.2 Miten kasvosuojaimien käyttö on vaikuttanut vuorovaikutukseesi lapsen kanssa?

Opinnäytetyömme kasvattajille suunnatun kyselylomakkeen toinen kysymys on ”Miten kasvosuojaimien käyttö on vaikuttanut vuorovaikutukseesi lapsen kanssa?”. Tällä kysymyksellä pyrimme selvittämään varhaiskasvatuksen kasvat-
tajien henkilökohtaisia kokemuksia kasvosuojaimien käytöstä, kun he ovat vuorovaikutuksessa lasten kanssa. Tähän kysymykseen vastasi yhdeksän varhaiskasvatuksen kasvattajaa.

Pelkistimme kasvattajien vastausten suorat lainaukset, jonka jälkeen teemoitimme ne yhdeksi alaluokaksi. Alaluokaksi muodostui ”kommunikointiongelmat”. Kaikki vastaajat ovat sitä mieltä, että kasvosuojaimien käyttö varhaiskasvatuksessa on vaikeuttanut kommunikaatiota lasten kanssa. Kolme kasvattajaa on sitä mieltä, että lasten on vaikeampi tulkita kasvattajien ilmeitä kasvosuojain kasvoilla. Joissakin kasvattajien vastauksissa on mainittu, että lasten kuulluksi tuleminen on heikentynyt. Lisäksi kasvattajat ovat korostaneet lasten kanssa kommunikoidessaan äänenpainoaan ja kehonkieltään. Vastauksissa on huomioitu myös päiväkodin asiakkaiden monikielisyys. Aikuisten kasvosuojaimien käytön myötä monikielisten lasten on vaikeampi ymmärtää aikuisen puhetta.

Maski on hankaloittanut vuorovaikutusta huomattavasti, erityisesti siksi, että päiväkotimme lapset ovat n. 70 % ei suomenkielisiä äidinkieltään ja maski vaikeuttaa puheen ymmärtämistä. (V1)

On vaikuttanut huomattavasti. Esim. päiväpiirissä lapset eivät kuule hyvin, mitä sinulla on asiaa. Kommunikointi ongelmia, lapset kokevat, etteivät tietyissä tilanteissa ole tulleet ymmärretyksi. (V2)

7.2.3 Miten eri ikäiset lapset ovat reagoineet kasvosuojaimien käyttöön päivähoidossa?

Opinnäytetyömme kasvattajille suunnatun kyselylomakkeen kolmas kysymys on ”Miten eri ikäiset lapset ovat reagoineet kasvosuojaimien käyttöön päivähoidossa?”. Tällä kysymyksellä pyrimme selvittämään, miten kasvattajan kasvosuojaimien käyttö on vaikuttanut eri ikäisiin lapsiin varhaiskasvatuksessa. Tähän kysymykseen vastasi kahdeksan varhaiskasvatuksen kasvattajaa.

Pelkistimme kasvattajien vastausten suorat lainaukset, jonka jälkeen teemoitimme ne kolmeen alaluokkaan. Alaluokiksi muodostuivat ”lasten sopeutuminen aikuisten kasvosuojaimien käyttöön”, ”lasten sopeutumisongelmat aikuisten kasvosuojaimien käytöstä” sekä ”aikuisten kasvosuojaimien käyttö aiheuttanut lapsissa ihmetystä”. Neljän kasvattajan vastaukset on luokiteltu alaluokkaan ”lasten sopeutuminen aikuisten kasvosuojaimien käyttöön”, kolmen kasvattajan vastaukset on luokiteltu alaluokkaan ”lasten sopeutumisongelmat aikuisten kasvosuojaimien käytöstä” ja kahden kasvattajan vastaukset on luokiteltu alaluokkaan ”aikuisten kasvosuojaimien käyttö aiheuttanut lapsissa ihmetystä”. Esimerkiksi seuraavat vastaukset olemme luokitelleet alaluokkaan ”lasten sopeutuminen aikuisten kasvosuojaimien käyttöön”.

Melko vähän, lähinnä ovat kertoneet minkä värisiä maskeja heillä on kotona. Enemmän lapset ovat kiinnittäneet huomiota aikuisiin, jotka eivät ole käyttäneet maskia, ”miksi?” (V1)

Pienten kanssa oli aluksi vaikeaa, mutta vähitellen kaikki tottuneet. Alle 3 v maskit lisäsivät vierastamista ja hankaloittivat varhaiskasvatuksen aloittamista. (V2)

Olemme luokitelleet seuraavan vastauksen alaluokkaan ”lasten sopeutumisongelmat aikuisten kasvosuojaimien käytöstä”.

Pienimmät ”pelkäävät” eniten, mutta riippuu myös lapsesta. Monet yrittävät koskea maskiin. (V3)

Olemme luokitelleet seuraavan vastauksen alaluokkaan ”aikuisten kasvosuojaimien käyttö aiheuttanut lapsissa ihmetystä”.

Lapset yrittävät ottaa maskia pois aikuisen kasvoilta (erityisesti pienet), isommat ihmeissään miksi tällaisia täytyy pitää. (V4)

Vastauksista ilmenee, että lapset ovat olleet aluksi kiinnostuneita kasvosuojaimista. Pienemmät lapset ovat saattaneet reagoida negatiivisemmin kasvosuojaimia käyttäviin aikuisiin esimerkiksi silloin, kun aikuinen ei ole ollut lapselle ennestään tuttu. Lapset eivät ole reagoineet erityisemmin kasvosuojaimiin sen jälkeen, kun kasvosuojaimet ovat yleistyneet. Päinvastoin lapset ovat jopa alkaneet kummastelemaan aikuisia, joilla ei ole kasvosuojaimia kasvoilla.

7.2.4 Miten varmistat, että viestisi välittyvät lapsille kasvosuojain kasvoilla?

Opinnäytetyömme kasvattajille suunnatun kyselylomakkeen neljäntenä kysymyksenä on ”Miten varmistat, että viestisi välittyvät lapsille kasvosuojain kasvoilla?”. Tällä kysymyksellä pyrimme selvittämään, että minkälaisia apukeinoja varhaiskasvatuksen kasvattajat ovat ottaneet käyttöön kommunikaation tueksi silloin, kun heillä on kasvosuojain kasvoilla kommunikoidessaan lasten kanssa. Tähän kysymykseen vastasi yhdeksän varhaiskasvatuksen kasvattajaa.

Pelkistimme kasvattajien vastausten suorat lainaukset, jonka jälkeen teemoitimme ne kolmeen alaluokkaan. Alaluokiksi muodostuivat ”nonverbaalin kommunikoinnin korostuminen”, ”verbaalin kommunikoinnin korostuminen” sekä ”kuvien ja tukiviittomien käyttö”.

Esimerkiksi seuraavan kasvattajan vastauksen olemme luokitelleet alaluokkaan ”nonverbaalin kommunikoinnin korostuminen”.

Silmillä, eleillä, liikkeillä, kehonkieli, äänenpainot. (V1)

Kolmen kasvattajan vastaukset luokiteltiin kahteen tai kolmeen alaluokkaan. Esimerkiksi seuraavan kasvattajan vastauksen olemme luokitelleet alaluokkiin ”non-verbaalin kommunikoinnin korostuminen”, ”verbaalin kommunikoinnin korostuminen” sekä ”kuvien ja tukiviittoman käyttö”.

Katsekontaktilla, käyttämällä kuvia, kysymällä lapsilta ymmärsivätkö he. (V2)

Olemme luokitelleet seuraavan kasvattajan vastauksen alaluokkiin ”nonverbaalin kommunikoinnin korostuminen” sekä ”kuvien ja tukiviittoman käyttö”.

Katsekontakti, kehonkieli, kuvat, tukiviittomat. (V3)

Monet kasvattajat ovat turvautuneet käyttämään muun muassa kehonkieltään, korostaneet äänenpainoaan sekä painottaneet katsekontaktia ollessaan vuorovaikutuksessa lasten kanssa kasvosuojain kasvoilla. Eräät varhaiskasvatuksen kasvattajat ovat käyttäneet kommunikaation tueksi myös arjen tukikuvia sekä tukiviittomia. Kasvattajat ovat tarvittaessa myös toistaneet asiansa uudelleen sekä varmistaneet lapsilta, että viesti on ymmärretty.

7.2.5 Mikä seuraavista vaihtoehtoista on korostunut viestinnässäsi kasvosuojaimen käytön aikana ja miksi?

Opinnäytetyömme varhaiskasvattajille suunnatun kyselylomakkeen viides kysymys on monivalintakysymys, jossa kysytään ”Mikä seuraavista vaihtoehtoista on korostunut viestinnässäsi kasvosuojaimen käytön aikana ja miksi?”. Vastausvaihtoehtoina annetaan ”katsekontakti”, ”äänenpainotus ja voimakkuus”, ”kehonkieli”, ”kosketus”, ”välimatka ja tilankäyttö” sekä ”jokin muu, mikä?”. Kasvattajilla on mahdollisuus valita useampi vastausvaihtoehto sekä tarvittaessa tuoda esille lisää vaihtoehtoisia keinoja. Tällä kysymyksellä pyrimme selvittämään mihin viestinnän muotoihin kasvattajat ovat turvautuneet. Tähän kysymykseen vastasi yhdeksän varhaiskasvatuksen kasvattajaa.

Kaikilla kyselyyn vastanneilla kasvattajilla kehonkieli on korostunut viestinnässä kasvosuojaimen käytön aikana. Kahdeksan kyselyyn vastanneista kasvattajista on käyttänyt kosketusta korostaakseen viestintää ollessaan vuorovaikutuksessa lasten kanssa kasvosuojain kasvoilla. Kuusi kasvattajaa on hyödyntänyt äänenpainoa ja äänenvoimakkuutta sekä viisi kasvattajaa on painottanut katsekontaktia viestinnän korostamiseksi. Yhdellä kasvattajan vastauksesta on korostunut välimatka ja tilankäyttö viestinnässä kasvosuojain kasvoilla. Kasvattajien vastauksista ei ilmennyt muita viestinnän korostamisen keinoja tai muotoja. Tämän takia vastausvaihto ”jokin muu, mikä?” ei näy tilastossa. (Kuvio 6.)

Kuvio 6. Korostuneet nonverbaalisen viestinnän muodot kasvattajilla

7.3 Lasten haastattelun kysymykset ja tulokset

7.3.1 Haluatko, että aikuisella on kasvomaski naamalla vai ilman maskia?

Opinnäytetyömme lapsille suunnatun yksilöhaastattelun ensimmäinen kysymys on ”Haluatko, että aikuisella on kasvomaski naamalla vai ilman maskia?”. Tällä kysymyksellä haluamme saada lasten ääni kuuluviin covid-19-taudin tuomista käytännön muutoksista. Tähän kysymykseen on vastannut 11 lasta varhaiskasvatuksessa.

Yksilöhaastatteluun vastanneista lapsista seitsemän haluaa, että aikuisella on kasvomaski eli kasvosuojain kasvoilla ja neljä lasta ei halua, että aikuisella on kasvosuojain kasvoilla. Yksi yksilöhaastatteluun vastanneista lapsista perustelee myönteisen vastauksensa kasvosuojaimia kohtaan siten, että *”haluan, kun on korona”*.

Kuvio 7. Kuinka moni lapsi haluaa, että aikuisella on kasvosuojain kasvoilla?

7.3.2 Miltä sinusta tuntuu nähdä aikuiset kasvomaski naamalla?

Opinnäytetyömme lapsille suunnatun yksilöhaastattelun toinen kysymys on ”Miltä sinusta tuntuu nähdä aikuiset kasvomaski naamalla?”. Tällä kysymyksellä pyrimme selvittämään mitä tunteita kasv suojaimet herättävät varhaiskasvatusikäisissä lapsissa. Tähän kysymykseen on vastannut 10 lasta varhaiskasvatuksessa.

Pelkistimme lasten vastausten suorat lainaukset, jonka jälkeen teemoittelimme ne kolmeen alaluokkaan. Alaluokiksi muodostuivat ”kannattaa aikuisen kasv suojaimen käyttöä”, ”ei kannata aikuisen kasv suojaimen käyttöä” sekä ”ei osaa sanoa”. Yksilöhaastatteluun vastanneista lapsista seitsemän kannattaa aikuisen kasv suojaimen käyttöä, kaksi ei kannata aikuisen kasv suojaimen käyttöä ja yksi ei osaa sanoa.

Esimerkiksi seuraavat lasten vastaukset olemme luokitelleet alaluokkaan ”kannattaa aikuisen kasv suojaimen käyttöä”.

Hyvälle, se on mun lempi, äidillä on joskus, tykkään siitä, hän tuntuu ihanalta. (V1)

Tulee korona, jos ei ole maskia. (V2)

Olemme luokitelleet seuraavan lapsen vastauksen alaluokkaan ”ei kannata aikuisen kasv suojaimen käyttöä”.

Huono juttu, ääni on erilainen. (V3)

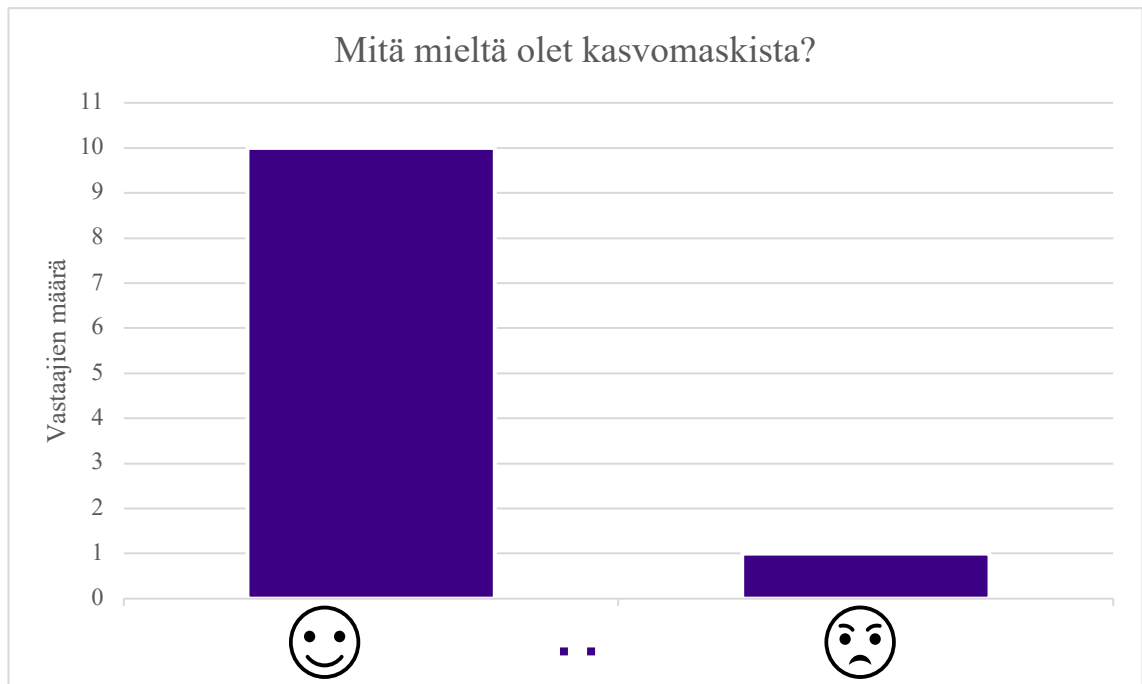

Kuvio 8. Kuinka moni lapsi kannattaa aikuisen kasvosuojaimien käyttöä?

7.3.3 Mitä mieltä olet kasvomaskeista?

Opinnäytetyömme lapsille suunnatun yksilöhaastattelun kolmas kysymys on monivalintakysymys, jossa kysytään ”Mitä mieltä olet kasvomaskeista?” ja vastausvaihtoehtoina on tarjottu neljä erilaista hymiota, jotka kuvaavat erilaisia tunnetiloja. Ensimmäinen hymiö kuvaa tunnetilana iloa ja toinen hymiö kuvaa sekavaa tunnetilaa, joka on verrattavissa tilanteeseen, jossa ei ole selkeää omaa näkemystä. Kolmas hymiö kuvaa tunnetilana surua ja neljäs hymiö kuvaa tunnetilana vihaa. Tarkoituksena on ollut selkeyttää ja helpottaa lasten yksilöhaastattelua käyttämällä apuna kuvatukimateriaalia.

Tähän kysymykseen on vastannut 11 lasta varhaiskasvatuksessa. Haastattelukysymykseen osallistuneista lapsista 10 on valinnut vastausvaihtoehdoksi iloa kuvaavaa hymiota ja yksi valitsi vastausvaihtoehdoksi vihaa kuvaavaa hymiota. Kukaan yksilöhaastatteluun osallistuneista lapsista ei valinnut vastausvaihtoehtoina hymiota, jotka kuvastavat sekavaa tunnetilaa tai surua tunnetilana.

Kuvio 9. Lasten mielipiteet kasvosuojaimista

7.3.4 Mistä tiedät, millainen tunne aikuisella on kasvomaski naamalla?

Opinnäytetyömme lapsille suunnatun yksilöhaastattelun neljäs kysymys on ”Mistä tiedät, millainen tunne aikuisella on kasvomaski naamalla?”. Tällä kysymyksellä pyrimme selvittämään, miten lapset tulkitsevat aikuisten erilaisia tunnetiloja silloin, kun kasvattajalla on kasvosuojain kasvoilla. Tähän kysymykseen vastasi yhdeksän lasta varhaiskasvatuksessa.

Pelkistimme lasten vastausten suorat lainaukset, jonka jälkeen teemoittelimme ne kolmeen alaluokkaan. Alaluokiksi muodostuivat ”nonverbaalinen viestintä”, ”oma olettamus” ja ”ei osaa sanoa”. Yksilöhaastatteluun vastanneista lapsista seitsemän lasta pystyi tulkitsemaan aikuisen tunteita aikuisen nonverbaalisen viestinnän kautta silloin kun aikuisella on kasvosuojain kasvoilla. Suurin osa lapsista tulkitsee kasvattajien erilaiset tunnetilat silmistä, silloin kun kasvattajilla on kasvosuojain kasvoilla. Kasvosuojaimen peiton ulkopuolelle jääneet muut kasvojen näkyvät osat, kuten otsa, on myös huomioitu vastauksissa. Lisäksi vastauksissa on mainittu äänenpainot. Yksilöhaastatteluun vastanneista lapsista kaksi

tulkitsi aikuisen tunteita oman olettamuksen perusteella ja lapsista kaksi eivät osanneet tulkita aikuisen tunteita kasvosuojain naamalla.

Esimerkiksi seuraavan lapsen vastauksen olemme luokitelleet alaluokkaan ”non-verbaalinen viestintä”.

Näkee silmistä. (V1)

Olemme luokitelleet seuraavan lapsen vastauksen alaluokkaan ”oma oletamus”.

Minä tiedän, että et ole vihainen. (V2)

7.3.5 Tahtoisitko käyttää itse kasvomaskia?

Opinnäytetyömme lapsille suunnatun yksilöhaastattelun viides kysymys on ”Tahtoisitko käyttää itse kasvomaskia?”. Tällä kysymyksellä pyrimme selvittämään, että ovatko lapset valmiita itse käyttämään kasvosuojaimia, vaikka heitä ei ole siihen veloitettu. Tähän kysymykseen on vastannut 11 lasta. Lasten yksilöhaastattelun vastauksista ilmeni, että kuusi lasta ovat myönteisiä käyttämään kasvosuojaimia myös itse ja viisi lasta eivät halua käyttää kasvosuojaimia.

Kuvio 10. Kuinka moni lapsi haluaa käyttää kasvosuojaimia?

8 TUTKIMUSLUVAT, EETTISET NÄKÖKOHDAT JA LUOTETTAVUUS

8.1 Tutkimusluvut ja eettiset näkökohdat

Tutkimuslupaa haettiin Helsingin kaupungilta, kun opinnäytetyömme suunnitelma hyväksyttiin. Tutkimusluvan saatuaamme pyysimme lasten huoltajilta luvan haastatella heidän lapsiaan tutkimustamme varten. Tämän jälkeen aloitimme opinnäytetyön aineistonkeruun laatimalla lapsille haastattelulomakkeen ja aikuisille kyselylomakkeet. Yhteistyökumppanimme välitti lasten huoltajille sekä kasvattajille laatimamme saatekirjeen sekä kyselylomakkeet ja toteutti lasten haastattelut puolestamme. Analysoimme tutkimusaineiston saatuaamme kohderyhmien vastaukset.

Sosiaalialan eettisyyteen kuuluu omistautuminen sosiaalialan ammattieettisiin periaatteisiin sekä arvoihin, jotka nousevat esiin Yhdistyneiden Kansakuntien ihmisoikeuksien julistuksista. Sosiaalialan ammattieettisiin lähtökohtiin sisältyy sosiaalisesti kestävä kehityksen edistäminen. Sosiaalialan arvoja ovat oikeudenmukaisuus, itsenäisyys, osallisuuden edistäminen, elämänhallinta sekä ihmisarvo. (Heikkinen, 2017, s. 11.)

Olemme tulevia varhaiskasvatuksen opettajia ja sosionomeja. Olemme hyödynneet tutkimuksessamme koulussa oppimaamme tietoa ja työharjoittelujen kautta saamaamme työkokemusta. Tutkimuksemme eettisiä kysymyksiä olivat objektiivisuus ja aitous. Käytännössä tämä tarkoitti sitä, että pysyimme puolueettomina koko tutkimuksen ajan. Esimerkiksi emme antaneet henkilökohtaisten näkemyksiemme määritellä tutkimustuloksia.

Tutkimuksemme lapsille suunnattujen toimintatuokioiden suunnitteluvaiheessa huomasimme yhteistyötahon kanssa mahdollisia esiin tulevia eettisiä epäkohtia. Olimme suunnitelleet, että toteuttaisimme kaksi toimintatuokiota ennen lasten yksilöhaastatteluja. Ehdotimme yhteistyökumppanillemme, että ensimmäinen tuokio toteutettaisiin ulkotiloissa ja toinen tuokio toteutettaisiin sisätiloissa. Ulkotiloissa toteutettavan tuokion oli tarkoitus olla Korona-hippa. Korona-hipan

tarkoituksena on valita yksi tai kaksi kiinniottajaa eli hippaa, joilla on kyseinen koronavirus. Korona-hippassa ”viruksen saanut” pelaaja yrittää ottaa niin sanottuja ”terveitä” pelaajia kiinni ja tartunnan saanut pelaaja laittaa kätensä suun eteen, joka esittää kasvosuojainta. ”Terveet” pelaajat voivat pelastaa koronavirukseen altistuneet pelaajat vetämällä kädet suun edestä pois.

Tuokioiden tarkoituksena oli palauttaa lasten mieleen covid-19-taudin tuomat muutokset elämässä, kuten esimerkiksi aikuisten kasvosuojaimien käytön. Yhteistyötahomme koki kuitenkin, että Korona-hippa kannattaisi jättää pois, sillä covid-19 on vakava asia, jota ei mielellään tulisi yhdistää lasten leikkeihin. Tulimme yhteistyötahon kanssa yhteisymmärrykseen siitä, että poistamme toimintatuokion suojellaksemme lapsia mahdollisilta covid-19-taudin tuomilta huolilta. Emme kuitenkaan koe, että Korona-hipan poisjättäminen vaikutti tutkimustuloksiimme. Yhteistyötahomme tavoin myös me toivomme niin pitkään kuin mahdollista, että lapset pystyvät elämään normaalia elämää.

Lapsille sisätiloissa toteutettava toimintatuokio ennen yksilöhaastatteluja oli Alias-peli, jossa lasten oli tarkoitus pitää kasvosuojain kasvoilla pelin aikana. Tarkoituksena oli, että lapset pitäisivät kasvosuojainta kasvoillaan selittäessään saanaa. Yhteistyötahomme oli kuitenkin sitä mieltä, että lapset eivät olleet käyttäneet kertaakaan varhaiskasvatuksessa kasvosuojaimia. Näin ollen lapsille olisi voinut muodostua tilanteessa omituinen tunne, jonka seurauksena lapset olisivat voineet reagoida epäsuotuisasti pelin aikana. Muutimme suunnitelmaamme sen verran, että Alias-pelissä ainoastaan aikuinen pitäisi kasvosuojainta kasvoillaan ja pelin päätyttyä lasten kanssa keskusteltaisiin siitä, että oliko selityksiä helpompi ymmärtää kasvosuojain kasvoilla vai ilman.

Tutkimusta tehdessämme huomioimme eettiset ja luotettavuuskysymykset jo työmme suunnitteluvaiheessa. Käsittelimme kyselytutkimuksen ja haastattelun vastaukset anonymisti ja tietoturvallisesti eli emme keränneet tutkimukseen osallistujien henkilökohtaisia tietoja. Kerroimme kyselyn saatteessa selkeästi, mihin tarkoitukseen tietoja kerätään. Säilytimme lasten yksilöhaastatteluiden ja aikuisten kyselylomakkeiden vastaukset itsellämme, jotta kukaan ulkopuolinen ei pääsisi niihin käsiksi. Kasvattajat ja lasten huoltajat vastasivat kysymyksiimme

anonyymisti ja näin ollen vastaajien henkilöllisyys ei tullut ilmi. Myös yhteistyötahomme huomioi tutkimukseen osallistuneiden yksityisyyden muun muassa siten, että paperisista haastattelu- ja kyselylomakkeista oli yliviivattu osallistujien nimet.

Lasten yksilöhaastattelut pidettiin päiväkodissa aamupiirin yhteydessä. Lasten yksityisyyttä ja henkilötietoja ei julkaistu ulkopuolisille. Lasten vastauksista ei voitu määritellä lapsen sukupuolta, ikää, etnisyyttä tai muita vastaavia ominaisuuksia. Työn ohella eteen tulevat salassa pidettävät asiakirjat tuhottiin asianmukaisesti työn päätteeksi.

Eettisyys ja luotettavuus ovat opinnäytetyöprosessin aikana tärkeitä. Sosiaalialalla ihmisarvon ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen on ammattieettisyyden lähtökohtana. Työntekijöiden ja tutkimukseen osallistuvien henkilöiden osallistumisoikeutta, itsemääräämisoikeutta, yksityisyyttä sekä kokonaisvaltaista kohtamista täytyy kunnioittaa. Sosiaalialan ammattieettisyyteen kuuluu yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden edistäminen. Tämä tarkoittaa erilaisuuden tunnistamista, negatiivisen syrjinnän estämistä sekä epäoikeudenmukaisten toimintatapojen ja politiikan vastustamista. (Heikkinen, 2017, s. 20.)

8.2 Luotettavuus

Opinnäytetyömme tutkimusosuus oli suunniteltu alun perin siten, että olisimme itse paikan päällä toteuttamassa aineistonkeruuta sekä tiedottamassa lapsille ja aikuisille opinnäytetyömme tarkoituksesta ja tavoitteista. Tämä ei kuitenkaan toteutunut vallitsevan covid-19-taudin vuoksi. Näin ollen sovimme yhteistyötahon kanssa, että he toteuttaisivat meidän puolestamme tiedotustilaisuuden sekä tutkimuksen aineistonkeruun.

Pidimme yhteistyötahomme kanssa etätapaamisen Microsoft Teams-verkkokousohjelmistossa, jossa sovimme ja ohjeistimme kasvattajaa tulevan toimintatuokion menettelytavoista. Etätapaamisen aikana keskustelimme muun muassa tutkimuksen kohderyhmästä ja heihin liittyvistä tutkimuksen kannalta olennaisista

taustatiedoista. Sovimme myös muista käytännön asioista, kuten tutkimukseen osallistuvien aikuisten kyselylomakkeiden toimittamisesta ja vastaanottamisesta.

Emme päässeet itse havainnoimaan lapsia ja lasten eleitä sekä nonverbaalisia viestinnän muotoja toimintatuokion ja yksilöhaastatteluiden aikana. Näin ollen olimme kasvattajien meille välittämien tietojen ja havaintojen varassa. Pohdimme välikäden kautta saatujen tietojen ja havaintojen vaikutusta tutkimuksen luotettavuuteen. Pohdimme sitä, että olisimmeko saaneet enemmän tietoa, jos olisimme olleet itse paikan päällä havainnoimassa ja miten tämä olisi vaikuttanut opinnäytetyön tuloksiin. Pohdimme myös sitä, että olisimmeko reagoineet sellaisiin ilmiöihin ja asioihin, johon varhaiskasvatuksen kasvattaja on mahdollisesti sokeutunut tai tottunut. Toisaalta toimintatuokion toteuttaminen tutun ja turvallisen kasvattajan seurassa saattoi olla suotuisampaa lasten kannalta, koska lapset eivät välttämättä vierastaneet aikuista. Tuttu kasvattaja pystyi kohtaamaan lapsia heidän ikänsä ja kehitystasonsa huomioiden.

Aikuisten kotona ja töissä täytetyistä kyselylomakkeista ei voitu huomioida nonverbaalisen viestinnän eri muotoja. Emme pystyneet kohtaamaan ja haastattelemaan tutkimukseen osallistuneita kasvattajia. Tutkimuksen aineistonkeruun aikana myös aikuisten havainnointi jäi puuttumaan, koska jouduimme vallitsevan covid-19-taudin vuoksi muuttamaan kasvattajien haastattelut kyselylomakkeiksi.

Yhteistyötahomme kanssa pidetyn etätapaamisen aikana ilmeni, että moni tutkimukseen osallistuvista huoltajista ja lapsista olivat maahanmuuttajataustaisia. Yhteistyötahon mukaan suurin osa huoltajista ja lapsista eivät osanneet puhua hyvin suomen kieltä. Tästä syystä laadimme huoltajien kyselylomakkeen kysymykset myös englannin kielellä, jotta kysymykset olisivat helpommin ymmärrettävissä ja saisimme tutkimukseen osallistuneilta mahdollisimman paljon vastauksia. Huoltajille suunnatun kyselyn joukossa oli yksi vastaaja, jonka vastauksia ei pystytty analysoimaan luotettavasti kielimuurista johtuen. Emme pystyneet takamaan sitä, että kaikki tutkimukseen osallistujat olisivat ymmärtäneet kyselylomakkeen kysymykset myöskään englannin kielellä. Toisaalta huoltajien kyselylomakkeen monikielisyys madalsi huoltajien kynnystä ymmärtää ja vastata kyselyyn.

Tutkimuksen luotettavuuden kannalta pyrimme saamaan mahdollisimman paljon vastauksia, jotta tutkimustulos olisi yleistettävissä. Varasimme runsaasti aikaa opinnäytetyön analysointiin ja dokumentointiin, jotta lopputulos olisi mahdollisimman laadukas ja luotettava. Analysoidessamme tutkimusaineistoa palasimme aina esitetyn kysymyksen äärelle miettimään mitä vastauksista saatiin selville. Luimme tutkimusaineiston moneen kertaan lävitse ja vertailimme vastauksia keskenään, jotta saisimme mahdollisimman luotettavan ja objektiivisen käsityksen saadusta aineistosta. Näin varmistimme, että tutkittu tieto ja tulokset eivät pääsisi vääristymään ja tutkimustulosten yhteenveto olisi mahdollisimman totuudenmukainen. Pyrimme tutkimuksen aikana minimoimaan omat subjektiiviset kokemuksemme opinnäytetyöhömmme liittyen, jotta saisimme mahdollisimman objektiiviset tutkimustulokset.

Huomasimme huoltajien kyselyn vastauksista, että osa huoltajista koki kasvosuojaimien käytön tarpeettomaksi, mutta perustelut olivat puutteellisia. Puutteelliset perustelut vaikuttivat tutkimusaineiston analysointiin ja tulkintaan. Näin ollen joistakin vastauksista ei pystytty muodostamaan luotettavia tuloksia. Lisäksi joissakin lasten yksilöhaastatteluiden vastauksissa esiintyi ristiriitaisuuksia saman lapsen vastausten kohdalla. Näitä kyseisiä ristiriitaisia vastauksia tulkittaessa mietimme, että olemmeko tietämättämme ohjanneet lasten vastauksia rajatuilla vastausvaihtoehdoilla. Esimerkiksi lasten yksilöhaastattelulomakkeen kysymys numero kolme, jossa vastausvaihtoehtoina on neljä hymiötä. Kyseisessä kysymyksessä kysyttiin, mitä mieltä olet kasvomaskista. Huomasimme, että 11 yksilöhaastatteluun osallistuneista lapsista 10 oli valinnut vastausvaihtoehdoksi iloisen hymynaaman, vaikka lasten muut vastaukset kasvosuojaimien käytöstä olivat negatiivisia.

9 JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyömme tavoitteena oli saada selville varhaiskasvatuksen kasvattajien, lasten ja huoltajien kokemuksia varhaiskasvatuksen kasvattajien kasvosuojaimien käytöstä. Vertasimme lapsilta, lasten huoltajilta sekä varhaiskasvatuksen kasvattajilta saatuja vastauksia toisiinsa jo tutkittuun tietoon.

Kasvattajille suunnatun kyselyn tulosten perusteella totesimme, että kasvosuojaimien käyttö lasten parissa työskenteleville on ollut haastavaa. Kasvosuojaimia käyttäessä vuorovaikutus lapsiin ja aikuisiin on ollut vaikeampaa. Kommunikoidessaan lasten kanssa kasvattajat olivat turvautuneet käyttämään erilaisia nonverbaalisen viestinnän muotoja, kuten kehonkieltä, kosketusta ja korostettua katsekontaktia. Lisäksi kasvattajat olivat painottaneet äänenvoimakkuuttaan saadakseen viestinsä perille kasvosuojaimet kasvoilla. Kuten totesimme opinnäytetyömme kolmannessa luvussa, nonverbaalisella viestinnällä voidaan tukea verbaalista viestintää tai joissain tilanteissa jopa korvata sen kokonaan. Kasvattajien kyselyn vastauksista selvisi myös, että kasvosuojaimet olivat aiheuttaneet kasvattajille terveydellisiä ongelmia, kuten väsymystä, hengitysvaikeuksia, päänsärkyä ja suun kuivumista. Kasvattajat noudattivat kuitenkin yleisiä kasvosuojain-suosituksia ja sopeutuivat kasvosuojaimien käyttöön varhaiskasvatuksen toimintaympäristössä, vaikka kasvosuojaimien käyttö kuormitti työntekoa ja hyvinvointia.

Varhaiskasvatuksen yhtenä tavoitteena on kehittää lapsen tunne- ja vuorovaikutustaitoja. Päiväkodin vasta aloittaneille, hoitopaikkaa vaihtaneille, muunkielisille sekä puheen tuotannon vaikeuksista kärsiville lapsille kasvattajien kasvosuojaimien käyttö lisäsi vuorovaikutushaasteita. Kommunikaatiohaasteet lisääntyivät entisestään silloin, kun lapsen tai huoltajan suomen kielen taitotaso ei ollut riittävä.

Lapsille suunnatun Alias-peli-toimintatuokion sekä yksilöhaastatteluiden tutkimustulosten perusteella totesimme, että lasten kokemukset aikuisten kasvosuojaimien käytöstä olivat positiivisia. Suurin osa tutkimukseen osallistuneista lapsista olivat tietoisia covid-19-taudista. Lapset ymmärsivät, että aikuiset käyttivät

kasvosuojaimia ehkäistäkseen covid-19-taudin leviämistä. Lapset reagoivat positiivisesti aikuisten kasvosuojaimien käyttöön, sillä he saivat riittävästi tietoa perheeltään ja/tai hoitopaikastaan kasvosuojaimien käytön hyödyistä. Lapset pystyivät tulkitsemaan aikuisten viestejä ja tunteita myös kasvosuojain kasvoilla esimerkiksi aikuisen äänenpainon, katseen sekä otsan liikkeiden perusteella. Lapset olivat tottuneet aikuisten kasvosuojaimien käyttöön varhaiskasvatuksessa, eikä se kuormittanut lasten arkea. Kasvattajien näkökulmasta lapset sopeutuivat nopeasti kasvosuojaimia käyttäviin kasvattajiin. Ajan myötä lapset saattoivat jopa hämmentyä nähdessään kasvattajia ilman kasvosuojaimia.

Huoltajille suunnatun kyselyn vastausten perusteella totesimme, että huoltajien kokemukset ja mielipiteet kasvattajien kasvosuojaimien käytöstä varhaiskasvatuksessa olivat lähes yksimielisiä. Suurin osa lasten huoltajista kannatti kasvattajien kasvosuojaimien käyttöä varhaiskasvatuksessa covid-19-taudin leviämisen ehkäisemiseksi. Huoltajat halusivat myös itse noudattaa tartunnantorjuntaohjeita kasvosuojaimiin liittyen. Lisäksi huoltajille suunnattu kysely paljasti sen, että kommunikaatio ajoittain häiriintyi huoltajien ja kasvattajien välillä. Kasvosuojaimien käyttö hankaloitti entisestään maahanmuuttajataustaisten huoltajien asiointia ja yhteistyötä varhaiskasvatuksen kasvattajien kanssa. Kasvosuojaimien käyttö hankaloitti muun muassa puheen ymmärtämistä ja ymmärretyksi tulemistä. Näin ollen yksi varhaiskasvatussuunnitelman tavoitteista edistää yhteistyötä huoltajien ja kasvattajien välillä ei ole täysin toteutunut covid-19-pandemian aikana. Huoltajien vastauksissa oli myös huomioitu kasvosuojaimien mahdollisia pitkäaikaisvaikutuksia lasten sosiaalisten taitojen kehitykseen. Kallandin (Vähäsarja, 2021) mukaan ääni ja kehonkieli yhdistettynä ilmeiden tulkinnan kanssa muodostivat lapsen ensimmäisen todellisuuden. Kuten totesimme jo tämän opinnäytetyön kolmannessa luvussa, kehittyvä kyky tulkita ilmeitä auttaa myöhemmin sosiaalisessa kanssakäymisessä vähentämällä väärinymmärryksiä ja lisäämällä harmoniaa.

10 POHDINTA

Varhaiskasvatuksessa lapsille on pyritty tarjoamaan mahdollisimman tavallista elämää myös covid-19-pandemian alla. Suomessa varhaiskasvatusikäisiä lapsia ei ole velvoitettu käyttämään kasvosuojaimia. Näin ollen voidaan todeta, että Terveyden ja hyvinvoinnin laitos on onnistunut huomioimaan lasten hyvinvointia varhaiskasvatuksen toimintaympäristössä covid-19-pandemian alla. Covid-19-pandemia on vaikuttanut varmasti monien lasten ja nuorten elämään myös negatiivisesti. Pohdintamme pohjautuvat tämän opinnäytetyön tutkimukseen osallistuneiden varhaiskasvatusikäisten lasten, heidän huoltajiensa sekä kasvattajien vastauksiin. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen asettamat ohjeet ja suositukset kasvosuojaimien käytöstä ovat vaikuttaneet positiivisesti myös huoltajien suhtautumiseen kasvosuojaimiin. Lasten huoltajat ovat tunnollisia ja vastuullisia ja haluavat noudattaa yleisiä ohjeita kasvosuojaimista.

Suurin osa lapsista on reagoinut positiivisesti kasvosuojaimien käyttöön, sillä he saivat riittävästi tietoa perheeltään ja/tai hoitopaikastaan kasvosuojaimien käytön hyödyistä. Tästä voidaan päätellä, että näissä tapauksissa kasvosuojaimien käyttö on perusteltu lapsen tasoisesti. Eräät tutkimukseen osallistuneet huoltajat eivät olleet kokeneet tarpeelliseksi keskustella lastensa kanssa kasvosuojaimien käytöstä, vaikka lapsi oli ihmetellyt aikuisten kasvosuojaimien käyttöä. Syynä tähän voi olla, että aikuiset eivät halua käydä vaikeita keskusteluja covid-19-taudista lasten kanssa, sillä se voi aiheuttaa lapsissa pelkoa ja ahdistusta.

Tuottamamme opinnäytetyö osoittaa, että sosiaalialalla on paljon eri arvoja ja periaatteita omaavia henkilöitä. Varhaiskasvatuksessa huomaa, miten eri kulttuureista tulevien ihmisten arvomaailmat kohtaavat. Opinnäytetyömme vastauksista huomaa, kuinka paljon kasvosuojaimet jakavat mielipiteitä. Sosiaalialan ammattilaisen täytyy olla kulttuurisensitiivinen ja huomioida eri taustoista ja kulttuureista tulevia ihmisiä ihmisarvoa kunnioittavasti. Kultaisen keskitien löytäminen kaikkia ihmisiä ja arvoja kunnioittavalla, arvostavalla ja empaattisella tavalla voi olla myös haastavaa ja vaikeaa yhteensovittaa. Tulevina sosiaalialan ammattilaisina meille itsestään selvät asiat saattavat olla hyvin vieraita asioita tuleville

asiakkaillemme. Mahdollisesti esiin tulevat ristiriitatilanteet tulisi huomioida ja ratkaista perustellusti. Perustelujen täytyy perustua voimassa oleviin lakeihin ja säädöksiin. Kuitenkin tärkeintä olisi pyrkiä ennakoimaan ja ennaltaehkäisemään mahdollisia ristiriitatilanteita.

Opinnäytetyömme suunnitteluvaiheessa pyrimme huomioimaan yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa antamalla mahdollisuuden niin varhaiskasvatuksen työntekijöille, lapsille kuin myös lasten huoltajille tulla kuulluiksi. Huomioimme tutkimusessamme myös maahanmuuttajataustaiset huoltajat laatimalla kyselylomakkeen kysymykset myös englannin kielellä. Englannin kieli ei ollut kaikkien maahanmuuttajataustaisten huoltajien äidinkieli, mutta pyrimme luomaan mahdollisuuden tulla kuulluksi ja ymmärretyksi yleisesti maailmalla käytössä olevalla kielellä. Opinnäytetyömme ansiosta huomasimme, että eri asiakasryhmillä on erilaiset lähtökohdat. Meidän tulee tunnistaa nämä erilaiset lähtökohdat tulevana sosiaalialan ammattilaisina. Työmme myötä tavoitimme haavoittuvassa asemassa olevia maahanmuuttajataustaisia huoltajia, joiden suomen kielen taito oli heikko entuudestaan. Kasvosuojaimien käytön myötä puheen ymmärtäminen ja asioiminen varhaiskasvatushenkilökunnan kanssa on vaikeutunut entisestään.

Covid-19-pandemian takia vuorovaikutus kasvattajien ja huoltajien välillä vähentyi huomattavasti taudin leviämisen ehkäisemiseksi. Myöskään huoltajat eivät päässeet keskustelemaan ja tukemaan toisiaan samalla tavalla kuin ennen covid-19-tautia. Voimavarojen tukeminen ja vertaistuen saaminen tapahtuu käytännössä varhaiskasvatuksen toimintaympäristössä eli päiväkodin piha-alueella, jossa huoltajat tulevat hakemaan lapsiaan ja vaihtamaan kuulumisia. Vähentyneiden vuorovaikutustilanteiden takia huoltajien, erityisesti yksinhuoltajien, yksinäisyys on lisääntynyt covid-19-pandemian aikana (Langenkamp ym., i.a.).

Opinnäytetyömme toi esille, miten tietyt ryhmät ovat haavoittuvassa asemassa äkillisen kriisin kohdatessa yhteiskuntaa. Varhaiskasvatuksessa olisi hyvä varautua tukemaan työntekijöitä ja asiakkaita henkisesti mahdollisten kriisien varalta. Työntekijöille ja asiakkaille voisi luoda oppaan, jossa olisi tietoa erilaisista menettelytavoista, matalan kynnyksen palveluista ja tukimuodoista kriisien aikana. Lisäksi varhaiskasvatuksen työntekijöille voisi järjestää koulutuksen kriisien

hallinnasta ja asiakkaiden kohtaamisesta kriisien aikana. Varhaiskasvatuksen sosionomien vastuualueita voisivat olla asiakkaiden kohtaaminen kriisien aikana.

Kokemuksia kasvosuojaimien käytöstä varhaiskasvatuksessa voisi tutkia laajemmin myös muissa varhaiskasvatuksen yksiköissä kautta maan. Näin saisi valtakunnallisen tutkimusaineiston kasvosuojaimien käytön kokemuksista varhaiskasvatuksessa. Tutkimustuloksia voisi hyödyntää vastaavanlaisissa tulevissa tutkimuksissa. Olisi mielenkiintoista saada selville, onko varhaiskasvatuksen työntekijöiden kasvosuojaimien käytöllä yhteyttä varhaiskasvatusikäisten lasten hyvinvointiin, sosiaaliseen kehitykseen ja ilmeiden tulkitsemiseen.

11 YHTEISTYÖ JA AMMATILLINEN KASVU

Opinnäytetyöryhmämme jäsenet ovat aloittaneet opiskelut samaan aikaan Dia-konia ammattikorkeakoulussa ja tehneet yhteistyötä erilaisten ryhmätyötehtävien parissa. Olemme tutustuneet toisiimme opiskelun ohella ja oppineet tunnistamaan toistemme vahvuuksia ja kehityskohteita. Olemme viettäneet aikaa myös kouluajan ulkopuolella, joten opinnäytetyön toteuttaminen kyseisten henkilöiden kanssa tuntui meistä luontevalta. Opinnäytetyöprosessin aikataulut on ollut joustavaa, sillä pystymme samaistumaan toistemme elämäntilanteisiin. Olemme olleet ymmärtäviäisiä, kärsivällisiä, yhteistyökykyisiä, avoimia ja rohkaisevia toisiimme kohtaan.

Opinnäytetyömme edistyi suunnitellusti niin, että kirjoitimme työn yhdessä alusta loppuun saakka. Näin pysyimme kaikki ajan tasalla, työmme pysyi yhteneväisenä eikä ilmennyt ristiriitaisuuksia. Ryhmän jäsenet täydensivät toisiaan omien vahvuuksiensa puitteissa. Työn määrä pysyi kohtuullisena, sillä ryhmässä oli neljä tekijää.

Kaikki ryhmän jäsenet tulevat eri kulttuureista ja koulutustaustoista. Opinnäytetyöryhmämme myötä olemme kehittäneet kykyämme luoda suhteita hyvinkin erilaisten ihmisten kanssa, joka on vahvistanut ammatillista identiteettiämme. Lisäksi osaamme hyödyntää monialaista yhteistyötä työssämme, joka on tärkeä ominaisuus tulevana sosiaalialan ammattilaisina.

Olemme huomanneet, että sosiaalialan työntekijöiden vaihtuvuus sekä resurssipuutteet lisäävät asiakkaissa turvattomuuden tunteita. Kyseisistä syistä johtuen esimerkiksi varhaiskasvatuksen tulevaisuus on koetuksella. Olemme tulevana sosiaalialan ammattilaisina ja varhaiskasvatuksen opettajina huolissamme näistä ilmiöistä.

LÄHTEET

- Ahonen, L. (2015). *Varhaiskasvattajan toiminta päiväkodin haastavissa kasvatustilanteissa*. [Akateeminen väitöskirja, Tampereen yliopisto]
<https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/98158/978-951-44-9971-5.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Airaksinen, E., & Kaatra, K. (10.1.2021). *Sanastoa koronaviruksesta: Koronavirus ja koronavirustaudin leviäminen*. Selkosanomat.
<https://selkosanomat.fi/teema/sanastoa-koronaviruksesta-koronavirus-ja-koronavirustaudin-leviaminen/>
- Borg, S. (31.5.2017). *Mitä IHMEttä on...kyselylomakkeen laatimisen 10 kultaista sääntöä?* Metodifestivaali 2017 [Dia-esitys]. Jyväskylä.
https://www.jyu.fi/edupsy/fi/tutkimus/ihme/metodifestivaali-2017/ohjelma/mita-ihmetta-on_borg.pdf
- Doherty-Sneddon, G. (2003). *Children's Unspoken Language*. Jessica Kingsley Publisher.
- Grönfors, M. & Vilkkä, H. (2011). *Laadullisen tutkimuksen kenttätömenetelmät*. SoFia-Sosiologi-Filosofiapu Vilkkä.
- Guerrero, L. K. & Hecht, M. L. (2008). *The nonverbal communication reader: Classic and contemporary readings* (3rd ed.). Waveland Press
- Halberstadt, G., A., Parker, E., A., & Castro, L., V. (2013). *Nonverbal communication: developmental perspectives*. Saatavilla 12.9.2022
https://www.researchgate.net/publication/257332909_Nonverbal_communication_Developmental_perspectives
- Heikkinen, A. (2017). *Arki, arvot ja etiikka: Sosiaalialan ammattihenkilön eettiset ohjeet*. Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry.
- Helavirta, S. (2007). *Lasten tutkimushaastattelu - Metodologista herkistymistä, joustoa ja tasapainottelua*. Yhteiskuntapolitiikka 72.
<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/101030/helavirta.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Helsingin kaupunki. (20.11.2020). *Koronakordinaatioryhmä linjasi uusista rajoituksista ja suosituksista*.

<https://www.hel.fi/uutiset/fi/kaupunginkanslia/paakaupunkiseutu-on-siirtynyt-koronaepidemian-leviamisvaiheeseen>

Helsingin kaupunki. (8.11.2021). *Helsingissä voimassa olevat keskeiset suositukset ja rajoitukset*. <https://www.hel.fi/helsinki/korona-fi/koronaneuvonta/voimassa-olevat-suositukset-ja-rajoitukset>

Helsingin kaupunki. (i.a.). *Helsingin kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2022*. [Määräykset ja ohjeet]. Saatavilla 10.9.2022
https://www.hel.fi/static/liitteet-2019/KasKo/vare/Helsinki_Vasu_FI.pdf

Helsingin kaupunki. (i.a.). *Varhaiskasvatus päiväkodissa*. Saatavilla 10.9.2022
<https://www.hel.fi/fi/kasvatus-ja-koulutus/varhaiskasvatus/varhaiskasvatus-paivakodissa>

Hyvärinen, M., Nikander, P., Ruusuvuori, J., Aho, A. L. & Granfelt, R. (2017). *Tutkimushaastattelun käsikirja*. Vastapaino.

Hänninen, M. (2015). *Lastensuojeluilmoitus lapsen kaltoin kohtelusta – Miten toimit Paimiossa lastensuojelun sosiaalityöntekijänä ja miten haastattelet pientä lasta?*. Teoksessa Lundqvist, K., Itähaarla, A. & Turun yliopiston Brahea-keskus (toim.) Lastensuojelun sosiaalityötä kehittämässä 3 - Lastensuojeluun erikoistavan sosiaalityön korkeakoulutettujen oppisopimustyyppisen täydennyskoulutuksen loppujulkaisu Varsinais-Suomi 2014–2015.

Kajander, R. (29.1.2020). *Näin Suomen ensimmäinen koronavirus varmistui- Tämä tapauksesta tiedetään*. Yle. <https://yle.fi/uutiset/3-11183390>

Kalliala, M. 2008. *Kato mua!: kohtaako aikuinen lapsen päiväkodissa?* Helsinki: Gaudeamus.

Kerola, S., Kyllikki, K. Ja Kujanpää, A. (2007). *Tunteesta tunteeseen- ihmismielen tarinat kuvin ja sanoin- harjoituskirja*. (5.painos 2021). Opetushallitus. Saatavilla.
15.10.2022. <https://www.opi.fi/fi/oppimateriaali/tunteesta-tunteeseen-ohjaajan-opas/1-tunteet-mita-ne-ovat>

Koivula, M. & Laakso, M-L. (2017). Lapsen varhainen kehitys kommunikaation, vuorovaikutussuhteiden ja leikin näkökulmasta. Teoksessa M. Koivula, A. Siippainen & P. Eerola-Pennanen (toim.), *Valloittava*

varhaiskasvatus – Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia. Tampere: Vastapaino, 108-128.

Koivunen, P. 2009. *Hyvä päivähoito: työkaluja sujuvaan arkeen*. Jyväskylä: PS-kustannus.

Kuva 1. Saatavilla 8.9.2022 <https://www.pexels.com/fi-fi/kuva/kaunis-kuvaus-poseeraus-paakuva-5089810/>

Kuva 2. Saatavilla 8.9.2022 <https://www.pexels.com/fi-fi/kuva/kaunis-suojelu-kaulakoru-looking-down-5089807/>

Kyngäs, H. & Vanhanen, L. (1999). *Sisällön analyysi*. Hoitotiede Vol. 11, no 1/-99. https://peda.net/jyu/okl/ko/kl/djm/demo-3/materiaalit/kvsa:file/download/cbc6d1571e180d91eb814eb851a5f912ad27a870/Kyngas_Vanhanen_Sisallon_analyysi.pdf

L 417/2007. Lastensuojelulaki 13.4.2007/417.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>

L 540/2018. Varhaiskasvatusturvelaki 13.7.2018/540.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540>

Laakso, M-L. (2014) Esikielellinen vuorovaikutus ja viestintä. Teoksessa: Siiskonen, T., Aro, T., Ahonen, T. & Ketonen, R. (toim.) *Joko se puhuu? Kielenkehityksen vaikeudet varhaislapsuudessa*. (s. 22–50). Jyväskylä: PS-kustannus.

Lahdenperä, A. (2018). *Tunnetaitoja Varhaiskasvatukseen*. Sosiaaliala. Varhaiskasvatus. (Opinnäytetyö). Turun Ammattikorkeakoulu. Saatavilla https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/158860/Lahdenpera_Annina.pdf?sequence=1&fbclid=IwAR2gLerRvMubiyi0JR9-kHxzMIXnY3QHqzVXMxVrhqzrX3iBOZ0bmeefF4

Langenkamp, A., Cano, T., & Czymara, C S. (i.a.). *Family Structure and Concerns During the COVID-19 Pandemic: A Computational, Mixed-method Approach*. Saatavilla. 16.10.2022. https://www.researchgate.net/publication/347070706_Family_structure_and_concerns_during_the_COVID-19_pandemic_A_computational_mixed-method_approach

Opetushallitus. (2022). *Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022* [Määräykset ja ohjeet]. Saatavilla 9.9.2022

<https://eperusteet.opintopolku.fi/eperusteet-service/api/dokumentit/8274670>

- Pajulo, M. (2004). Vauvan tunnetila ja sen säätely: äidin reflektiivinen kyky ja sen merkitys turvallisessa kiintymyssuhteessa. *Duodecim : lääketieteellinen aikakauskirja*, 120(21), 2543-2548.
- Pihlaja, P. (2019). *Varhaiserityiskasvatus*. Riitta Viitala (toim.). Saatavilla. 12.09.2021. <https://www.varhaiskasvatuksentietopalvelu.fi/tuotteet/Varhaiserityiskasvatus.html>
- Puusa, A., Juuti, P. & Aaltio, I. (2020). *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät*. Gaudeamus.
- Rantonen, E., & Toikkanen, L. (2021). *Nonverbaalit vuorovaikutusaloitteet alle 3- vuotiaiden leikkiatilanteessa*. [Kandidaatin tutkielma, Jyväskylän Yliopisto]. Saatavilla: 15.10.2022. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/75787/URN%3aNB%3afi%3ajyu-202105203049.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Rouvinen, R. 2007. ”Tässä työssä yhdistyy kaikki”: lastentarhanopettajat toimijoina päiväkodissa. Kasvatustieteellisiä julkaisuja 119. Joensuu: Joensuun yliopisto.
- Ruusuvuori, J., Tiittula, L. & Aaltonen, T. (2005). *Haastattelu: Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus*. Vastapaino.
- Siitonen, E. (27.11.2020). *Maskisuositus tuli myös päiväkoteihin. TEHY*. <https://www.tehy.fi/fi/blogi/maskisuositus-tuli-myo-paivakoteihin>
- Silvén, M. & Kouvo, A. (2010). Vuorovaikutus, varhainen kiintymyssuhde ja psyykkinen hyvinvointi. Teoksessa M. Silvén (toim.), *Varhaiset ihmissuhteet. Polku lapsen kehitykseen* (s. 65–90). Helsinki: Minerva Kustannus Oy.
- Sinkkonen, J. (2018). *Kiintymyssuhteet elämänkaareissa*. (1. Painos.). Duodecim.
- Tactic Games. (2022). *Alias*. Saatavilla 16.9.2022 <https://games.tactic.net/brands/alias/>
- Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. (14.3.2022). *Suositus koronaltistumistilanteisiin varhaiskasvatuksessa, koulussa ja oppilaitoksissa*. <https://thl.fi/fi/web/infektiotaudit-ja-rokotukset/taudit-ja-torjunta/taudit-ja-taudinaiheuttajat-a-o/koronavirus-covid->

19/suositus-korona-altistumistilanteisiin-varhaiskasvatuksessa-koulussa-ja-oppilaitoksissa

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. (25.2.2021). *Koronavirus COVID-19.*

<https://thl.fi/fi/web/infektiotaudit-ja-rokotukset/taudit-ja-torjunta/taudit-ja-taudinaiheuttajat-a-o/koronavirus-covid-19>

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. (4.6.2021). *Suositus kasvomaskien käytöstä kansalaisille.*

<https://thl.fi/fi/web/infektiotaudit-ja-rokotukset/ajankohtaista/ajankohtaista-koronaviruksesta-covid-19/tarttuminen-ja-suojautuminen-koronavirus/suositus-kasvomaskien-kaytosta-kansalaisille>

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. (8.10.2021). *Kysymyksiä ja vastauksia maskisuosituksesta.*

<https://thl.fi/fi/web/infektiotaudit-ja-rokotukset/ajankohtaista/ajankohtaista-koronaviruksesta-covid-19/tarttuminen-ja-suojautuminen-koronavirus/suositus-kasvomaskien-kaytosta-kansalaisille/kysymyksiä-ja-vastauksia-maskisuosituksesta>

Terveiden ja hyvinvoinninlaitos (1.3.2021). *Positiivinen*

mielenterveys. <https://thl.fi/fi/web/mielenterveys/mielenterveyden-edistaminen/positiivinen-mielenterveys>

Valtioneuvosto. (18.1.2021) Lapset, nuoret ja koronakriisi. Lapsistrategian

koronatyöryhmän arvio ja esitykset lapsen oikeuksien

toteuttamiseksi. [Valtioneuvoston julkaisu, 2021:2] Valtioneuvosto

Helsinki 2021. Saatavilla 6.9.2022

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162647/VN_2021_2.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Vähäsarja, S. (2021). *1-vuotias Kerttu on koko elämänsä nähnyt vieraita vain*

kaukaa, ja hymytkin jäävät maskien taakse- erikoisella ajalla voi

olla hänen kehitykselleen suuri merkitys. YLE.fi. Saatavilla.

12.09.2021. <https://yle.fi/uutiset/3-11815844>

Yli-Luukko, E. (i.a.). *Prosodia.* Saatavilla. 13.09.2022. [https://www.kotus.fi/ai-](https://www.kotus.fi/aineistot/puhutun-kielen-aineistot/murreaanitteita/kauden-murre/li-satietoa-liudennuksesta-ja-prosodiasta/prosodia)

[neistot/puhutun kielen aineistot/murreaanitteita/kauden murre/li-satietoa liudennuksesta ja prosodiasta/prosodia](https://www.kotus.fi/aineistot/puhutun-kielen-aineistot/murreaanitteita/kauden-murre/li-satietoa-liudennuksesta-ja-prosodiasta/prosodia)

LIITTEET

LIITE 1 LUPA LAPSENI OSALLISTUMISESTA TUTKIMUSHAASTATTELUUN

Olemme sosionomiopiskelijoita Diakonia-ammattikorkeakoulusta ja keräämme tietoa varhaiskasvatusikäisten lasten kokemuksista varhaiskasvatushenkilökunnan kasvotsojaimien käytöstä opinnäytetyötämme varten. Varhaiskasvatusyksikön kasvattajat haastattelevat lapsia yksikössä puolestamme, jotta kaikki välttyisivät ylimääräisiltä kontakteilta covid-19 taudin vuoksi. Haastatteluista kerätyt tiedot käsitellään anonyymisti lapsen yksityisyyttä kunnioittaen.

Annan luvan lapseni _____ osallistua opinnäytetyötä varten tehtävään tutkimushaastatteluun.

Huoltajan nimikirjoitus ja nimenselvennys

Paikka ja aika

LIITE 2 KYSELYLOMAKE KASVATTAJILLE

Miten mielestänne kasvosuojaimien käyttö on vaikuttanut varhaiskasvatuksen arkeen?

Miten kasvosuojaimien käyttö on vaikuttanut vuorovaikutukseesi lapsen kanssa?

Miten eri ikäiset lapset ovat reagoineet kasvosuojaimien käyttöön päivähoitossa?

Miten varmistat, että viestisi välittyvät lapsille kasvosuojain naamalla?

Mikä seuraavista vaihtoehtoista on korostunut viestinnässäsi kasvosuojaimien käytön aikana ja miksi? (saa valita useamman vaihtoehdon)

- ☐ Katsekontakti
- ☐ Äänenpainotus ja voimakkuus
- ☐ Kehonkieli
- ☐ Kosketus
- ☐ Välimatka ja tilankäyttö
- ☐ Jokin muu, mikä?

LIITE 3 KYSELYLOMAKE HUOLTAJILLE

1. Mitä mieltä olet kasvattajien kasvosuojaimien käytöstä varhaiskasvatuksessa?
/ What is your opinion on the use of protective face masks by kindergarten staff?

2. Miten lapsesi on reagoinut aikuisten kasvosuojaimien käyttöön? / How has your child reacted to the use of protective face masks by adults?

3. Oletteko käyneet keskustelua lapsen kanssa kasvosuojaimien käytöstä? / Have you discussed the use of protective face masks with your child?

☐ Olen / Yes

☐ En ole / No

4. Millä tavalla kasvosuojaimien käyttö on vaikuttanut sinun ja henkilökunnan väliseen kommunikaatioon? / How has the use of protective face masks affected the communication between you and kindergarten staff?

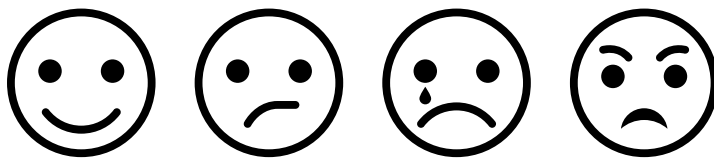
5. Jatkaisitteko itse kasvosuojaimien käyttöä, vaikka siitä luovuttaisiin varhaiskasvatuksessa? / Would you continue the use of protective face masks although their use in kindergartens would be discontinued?

☐ Kyllä, miksi? / Yes, why?

☐ En, miksi? / No, why?

LIITE 4 HAASTATTELUKYSYMYKSET LAPSILLE

1. Haluatko, että aikuisella on kasvomaski naamalla vai ilman maskia?
2. Miltä sinusta tuntuu nähdä aikuiset kasvomaskit naamalla?
3. Mitä mieltä olet kasvomaskeista? Valitse yksi seuraavista vaihtoehtoista:

4. Mistä tiedät, millainen tunne aikuisella on kasvomaski naamalla?
5. Tahtoisitko käyttää itse kasvomaskia?